

GHENDTSCHÉ TYDINGHEN

**Tweemaandelijks Tijdschrift van de Heemkundige en Historische Kring
Gent V.Z.W.**

24e jaargang nr. 6

15 november 1995

Stichter: Gaston Hebbelynck †

Voorzitter: Hugo Collumbien

Onder-Voorzitter en Penningmeester: André Verbeke

Secretariaat: Maïssstraat 235, 9000 Gent

Archief en ruildienst: Mevr. Angèle Eggermont, Maïssstraat 235, 9000 Gent

Redactie-Adres: Lijnmolenstraat 149, 9040 Sint-Amansberg - Gent

Administratie: Koggestraat 14 - 9000 Gent

Postrekening: 000-105.04.73-60, Heemkundige en Historische Kring Gent,
9000 Gent

Lidgeld: 400 fr. per jaar. Steunende leden: 600 fr. per jaar. Beschermliden:
1000 fr. per jaar. Buitenland: 200 fr. extra voor portkosten

INHOUD

- "De Groete strate buten Turre" (Vervolg).	299
- Inventaire Archéologique: Collectebussen uit de XVIIe eeuw.	317
- Emiel Braun.	318
- Kunstenaars werkzaam in de grafelijke residenties te Gent tijdens de 14e eeuw.	325
- Viering van ons 25 jarig bestaan.	334
- Gentse Vondelingen en verlaten kinderen geplaatst te Heusden (1839-1868).	337
- Puzzel 1995.	345
- Gensche Woorde en Uitdrökkijnge. Deel XXVI.	347
- Gent elders ontmoet.	349
- Gentse Memoriedagen: 9-10-11 februari.	350
- Beschermliden - Steunende leden - Steunfonds.	353
- Bibliografie.	357
- Vraag en Antwoord.	361
- Lezers schrijven ons.	362
- Gênsche Prâot.	362
- Inhoud 1995.	363

Bibliotheek en wekelijkse bijeenkomsten: in het Documentatiecentrum voor
Streekgeschiedenis, Convent Engelbertus, Groot Begijnhof, huis nr. 46, Sint-
Amansberg: elke zondag van 10 tot 12 uur (uitgenomen op feestdagen);
Gesloten in juli en augustus. Bibliothecaresse: Mevr. A. Eggermont.

Verantwoordelijke uitgever: Hugo Collumbien, Lijnmolenstraat 149, 9040
Sint-Amansberg - Gent.

AAN ONZE LEDEN

Een jaar geleden schreven wij hier: "binnen 2 maanden de start van onze 23e jaargang." Dat was een fameuze lapsus, want het ging over de 24e die met het huidig nummer ook al weer een einde neemt.

Binnen 2 maanden - en deze keer letten wij op onze woorden - begint onze 25e jaargang. Volgend jaar vieren wij ook ons 25-jarig bestaan, maar daar leest u meer over verder in dit blad.

Het lidgeld? Daar is geen "apprense" van dat wij dat zouden verhogen, niettegenstaande het feit dat de druk- en portkosten regelmatig stijgen en het lidgeld slechts een deel van deze kosten dekt.

Maar u kent ons geheim: het verbazend groot aantal mecenassen die wij het privilege hebben te mogen tellen onder onze leden. Het is moeilijk te geloven, maar het record-aantal dat wij in 1994 mochten tellen (354) werd in 1995 nog overschreden en is gestegen tot 361! 361 mensen die uit vrije wil meer betalen dan ze moeten en het aldus mogelijk maken dat wij "Ghendtsche Tydinghen" kunnen blijven leveren aan een echte "vriendenprijs". Het is steeds met een gevoel van grote dankbaarheid dat wij de lijst van deze filantropen publiceren (zie pp. 353-357)

Pro memorie. Lidgeld: 400 fr. per jaar. Steunende leden: 600 fr. Beschermleden: 1.000 fr. Voor onze buitenlandse leden is er een supplement van 200 fr. om de extra hoge portkosten te dekken.

In dit nummer vindt u een betaalformulier. U kent de bedoeling: stante pede invullen en onmiddellijk naar de Post doen. Neen, niet wachten, dat heeft geen zin en als ge dan toch moet betalen kunt gij het even goed onmiddellijk doen. Deze dringende raad is - wij geven het graag toe - bestemd voor een minderheid van onze leden. De meesten hebben begrepen dat uitstellen bijkomende kosten meebrengt die beter op een meer zinnige manier kunnen besteed worden.

Onze Penningmeester zegent steeds de leden die prompt betalen en die zo vriendelijk zijn er hun lidnummer bij te vermelden.

Zoals gewoonlijk zouden wij aan de dames willen vragen niets te wijzigen aan het systeem dat zij tot hiertoe gebruikten.

DE GROETE STRATE BUTEN TURRE (Vervolg)

VAN DE RASPHUISSTRAAT TOT DE BRUGSEPOORTSTRAAT

Een gebouw van een heel andere architectuur treffen we aan op de andere hoek (Westkant) van de Rasphuisstraat en van de Hoogstraat. Daar verrijst aan het nr. 71 een drie bouwlagen tellende monumentale en mooie herenwoning, daterend van het einde van de vorige eeuw, met een zeer fraaie, bepleisterde en beschilderde lijstgevel waarop een sterk uitgewerkte ornamentiek voorkomt. Aan de kant van de Hoogstraat zien we vier traveeën, een arduinen onderbouw, een grote poort, die net als de vensters op het gelijkvloers een arduinen omlijsting heeft, zie foto hierbij (Fig. 21). Op de hoektravee bevindt zich een

Fig. 21. Hoogstraat, hoekhuis Hoogstraat-Rasphuisstraat, nr. 71 (gevel kant Hoogstraat). Eigen foto, november 1994.

mooi balkon op zware consoles en bekroond met balustrades. De kant aan de Rasphuisstraat telt drie traveeën. Opvallend is daar het groot en mooi trapvenster met fraaie gezandstraalde motieven onder een gebroken fronton met versieringen; hierbij een foto van die gevelpartij met het trapvenster (Fig. 22). In dit gebouw, waarin kantoren gevestigd zijn, bevinden zich eveneens de burelen van het Gents Advertentieblad.

De huizenrij, gelegen in het deel van de Hoogstraat voorbij de Rasphuisstraat, contrasteert, in haar geheel gezien, met wat we tot hiertoe hebben ontmoet. Men kan zeggen dat dit stuk - we kijken steeds naar de Zuidelijke straatwand - bouwkundig minder homogeniteit bezit. We treffen er kleinere naast grotere huizen, verschillende handelszaken waarvan de gevels ter hoogte van het gelijkvloers, door de ruimte die geschapen werd voor winkelpuien, soms harde en storende ingrepen hebben ondergaan. Sommige gevels zijn aan verval toe.

Fig. 22. Hoekhuis Hoogstraat-Rasphuisstraat (gevel kant Rasphuisstraat). Eigen foto, november 1994.

In dit deel van de Hoogstraat zijn er ook twee beluiken.

Toch zien we er ook enkele mooie panden van drie bouwlagen, met bepleisterde en beschilderde lijstgevel, meestal 19de-eeuwse, zelfs soms met een oudere kern.

Daaronder het nr. 73, waar vroeger een bakkerij gevestigd was, maar waarvan het gelijkvloers reeds jaren leegstaat en er troosteloos voorkomt; een pand dat nochtans een oudere kern zou gehad hebben. Verder het nr. 87, drie traveeën en drie bouwlagen, met een ijzeren balkon op de verdieping. Ook nog het nr. 93, dat vijf traveeën en drie bouwlagen telt. Het nr. 101 met drie bouwlagen, drie traveeën en een mansardedak met dakkapel. En tenslotte het pand met de mooie dubbele trapgevel aan het nr. 161, waarover we het straks nog zullen hebben.

Er bevinden zich in dit deel van de Hoogstraat ook twee steegbeluikjes. Net als andere nog bestaande beluiken zijn ze overblijfsels van een belangrijk hoofdstuk uit de sociale geschiedenis van onze Stad: het 19de-eeuws Gent, waar de vroege industrialisering, de aanzienlijke toename van de bevolking ingevolge inwijking, en de schrijnende armoede de arbeiders en hun gezinnen in vaak erbarmelijke levens- en huisvestingsomstandigheden terugdrongen. Ook dat behoort voor een deel tot de geschiedenis van de Hoogstraat. Het waren niet allemaal grote herenwoningen en stadspaleizen, die er zich bevonden. Er was ook de keerzijde van de medaille, de sociale ellende van de vorige eeuw.

Wanneer men vandaag spreekt over beluiken en over de bewoners ervan, moet men er natuurlijk wel rekening mee houden dat de voorwaarden waarin de mensen er thans leven niet meer vergelijkbaar zijn met die van vroeger en dat de redenen waarom ze er verblijf kiezen ook niet dezelfde zijn.

Aan het huis nr. 105 in de Hoogstraat staat een pand van vier traveeën en drie bouwlagen met een vervallen en op het gelijkvloers beschadigde gevel. Links bevindt zich een niet afgesloten ingang, die doorheen een smalle, overbouwde gang, uitgeeft op een steegbeluik, daterend uit de eerste helft van de 19de eeuw, met wellicht oudere gedeelten, het "Drongenpoortje" geheten. Die benaming herinnert aan de grote "Drongenpoort" of "Torrepoort", die eeuwen geleden over de Houtlei aan de Poel had gestaan en waarvan de laatste overblijfselen halverwege de vorige eeuw werden afgebroken.

In het beluikje bevinden zich aan de Westkant acht huizen waarvan twee grotere, die respectievelijk de nrs. 121 en 119 dragen; ook zes kleinere huisjes, de nrs. 117 tot en met 107 (in dalende orde naar het einde van het koertje toe), met twee bouwlagen.

Aan de Oostzijde staat één huis, het nr. 105. De gevels van de huisjes zijn gewit en komen er netjes voor. Achteraan bevinden zich gemeenschappelijke toiletten. Op een foto bij Fig. 23 ziet men het beluikje zoals het er heden voorkomt. Ik sprak met een jonge bewoner van het beluik en vroeg hem of hij daar graag woonde. Hij antwoordde me bevestigend en voegde eraan toe: "het is hier rus-

Fig. 23. Hoogstraat, nrs. 105-121, Beluik. Eigen foto, juli 1994.

tig wonen". Aan de muur, die achteraan het steegje afsluit, hangt een houten beeldje; een zittende Pan die op de herdersfluit speelt; "iets dat ze hier ooit op een oude zolder gevonden hebben", vertelde de jonge man me nog. Een mooi stukje. Toen ging hij weg en stond ik weer alleen. Ik bleef nog een wijle luisteren naar de stilte in het rustige beluik, buiten het lawaai en het geraas van het drukke verkeer in de Hoogstraat, waar het jachtig leven zijn gang gaat.

Enkele stappen verder komen we aan het nr. 129, een bepleisterde en beschilderde gevel van vier traveeën en drie bouwlagen waarin een kunstatelier gevestigd is. Aan de Westkant van de gevel is er een poort en langs een overbouwde gang komen we in een beluik, dat dagtekent van het begin van de 19de eeuw. Aan de Oostzijde staan een groter huis en verschillende kleinere huisjes (de nrs. 133 tot en met 145). Achteraan staat een vrij groot gebouw van recente datum, drie bouwlagen, onder zadeldak met pannen, dat een uitgang heeft in de

Fig. 24, Hoogstraat, de nrs. 129, 131-149, Beluik. Eigen foto, juli 1994.

Akkerstraat en waarin studio's verhuurd worden. Aan de Westkant bevindt zich één pand, het nr. 149 dragend; het heeft verbouwingen ondergaan en kreeg een verdieping bij.

In dit beluikje staan enkele beeldhouwwerken en bevinden er zich aan verschillende gevels kleine keramiekbeeldjes. Toen we het steegje voor het eerst bezochten stond er ook heel wat groen want het was Zomer, een heerlijke Zomer. Een zicht op het beluikje geven we hierbij op de foto bij Fig. 24.

We bereiken nu het einde van de Hoogstraat. Aan het nr. 161 verrijst een mooie 17de-eeuwse dubbele trapgevel van baksteen en zandsteen; twee bouwlagen, onder zadeldak met pannen; een overkragende bovenbouw van tudorbogen. In de eerste gevelpartij zijn de booggewelven opgevuld met allegorische voorstellingen (Geloof, Hoop en Liefde). In het midden, tussen de twee gevels, die tot één en hetzelfde pand behoren, bevindt zich een kleine maar mooie tudor-

Fig. 25. Hoogstraat, pand nr. 161. Eigen foto 1994.

vormige deur en daarboven een muurkapelletje met een zeer schoon O.L.Vrouwbeeld.

Rond de eeuwwisseling vond er reeds een restauratie plaats. Later onderging het gelijkvloers zeer harde en storende ingrepen en kwam er een moderne winkelruimte. Ook onlangs vonden er nu in het pand opnieuw verbouwingswerken plaats.

Op een foto (Fig. 25) zien we het gebouw met de zeer mooie dubbele trapgevel zoals het er heden voorkomt.

Enkele schreden verder begint de Brugsepoortstraat maar deze valt buiten het bestek van onderhavige bijdrage. Vermelden we enkel dat zich daar in vroeger eeuwen het Godshuis van St.-Jan en St.-Pauwel bevond. Begin van de jaren 1600 werd op het kapelletorentje een uurwerk aangebracht dat nooit de juiste tijd aangaf. De Gentenaars spraken dan ook spottend over de "Leugemeete", het Gents voor leugenaarster.

Vermits we in Westelijke richting aan het einde van de Hoogstraat zijn gekomen, keren we thans op onze stappen terug om de Noordelijke wand van die straat te bekijken.

VAN DE BRUGSEPOORTSTRAAT TOT DE PEPERSTRAAT

We keren nu tijdens onze wandeltocht niet enkel op onze stappen terug, we gaan ook even een heel eind terug in de tijd. Een woordje over de panden, die zich in vroeger eeuwen in deze omgeving en in het deel van de Hoogstraat, gelegen tussen de hoek met de Begijnengracht en de Peperstraat, bevonden. We treffen in dit verband bij Fr. De Potter een aantal interessante gegevens aan, ook al is het niet altijd mogelijk om de juiste ligging van de huizen in die tijd

aan te geven en bestaat er in sommige gevallen dus twijfel.

Het huis, dat in de 15de eeuw aan de hoek van de Begijnengracht en van de Hoogstraat stond, droeg de vrij logische naam van "Spriethuis" (1483). In de nabijheid zou er ook een "Pottelrie" of pottenbakkerswinkel geweest zijn.

Verder waren er de "Helleme", bij den Spriete, bekend van 1422 en ook nog in 1483; "de Maerschalcx Smesse" in 1462; "de Arend", een herberg in 1442. Men treft er ook nog aan "de Bolle" (1599); "den Wijngaert", brouwerij in 1402; "den Zwarten Hoop" (1560) en "de drie Wijntonnekens" (1560-1625) of "de drij Wijnpijpen" (1572) maar de juiste ligging van die panden is moeilijk aan te geven.

Dwars over het Akkerstraatje stond in 1779 een huis met uithangteken: "Het Zweirdeke".

Bekend uit het begin van de 15de eeuw was "de Papegay", een brouwerij "jehens over tgasthuus ter Lazarie", met een boomgaard en een poort uitkomende op de Begijnengracht. Volgens De Potter zou het aanvankelijk een tweewoonst geweest zijn vermits men in 1524 en ook nog in 1574 schreef: "den grooten en cleenen Papegay". In 1399 wordt melding gemaakt van "de Catte up de Hooghe strate, buten Turre"; maar ook van dat pand is de ligging niet bekend.

Rechtover de Holstraat, naast het hoekhuis van de Peperstraat, bevond zich in de 16de eeuw "Het Scaec". In 1523 is er ook sprake van een "huus, ant oute Cruce, up den houck van de Peperstrate, gheheeten de Cogghe, een brauwerie". Een der hoekhuizen van de Hoogstraat en van de Peperstraat heette in het begin van de 16de eeuw: "de drie Coninghen".

Zoals men kan vaststellen, waren ook in dit deel van de Hoogstraat de brouwerijen goed vertegenwoordigd en konden de dorstigen, zelfs in de nabijheid van het Lazarusgasthuis in voldoende mate gelaafd worden. Het ging tenslotte toch om een werk van barmhartigheid...

Maar hoe ziet het deel van de Hoogstraat (Noordelijke kant), gelegen tussen de hoek met de Begijnengracht en de Peperstraat, er heden ten dage uit?

Architecturaal begint het eigenlijk een beetje verrassend want aan de splitsing van de Begijnengracht en van de Hoogstraat staat aan het nr. 162 een groot en mooi hoekhuis met bepleisterde en beschilderde lijstgevels waarop fraaie en typische Art Decoversieringen voorkomen.

De gevel aan de kant van de Hoogstraat telt zeven traveeën, drie bouwlagen en vier dakkapellen. De twee uiterste traveeën lopen daar uit in een verhoogde en afgeronde geveltop met daarin het jaartal 1923. Dit deel van de gevel bezit een rondboogvormige poort.

Er is ook een hoektravee met dakkapel.

De gevelpartij aan de kant van de Begijnengracht telt vier traveeën, drie bouwlagen en vier dakkapellen. Het geheel bevindt zich onder een mansarde met kunstleien en onder een dak met pannen.

Deze gevels verdienen de aandacht omdat ze mooie Art Decoversieringen vertonen met blad- en bloemmotieven terwijl langwerpige boommotieven de hoektravee afboorden.

Vrij recentelijk werden de gevels gerestaureerd en in de verf gezet waardoor de architectuur en de typische Art Deco zeer goed tot hun recht komen.

Deze woning is er gekomen in de plaats van 19de-eeuwse huizen die zich daar voordien bevonden. Op het gelijkvloers, dat verbouwingen heeft ondergaan, is er thans een eethuis. Hierbij een foto van dit groot gebouw (Fig. 26).

Een aantal huizen en gevels, in het gedeelte van de straat dat we thans onder ogen nemen, dagtekenen uit de 19de eeuw. Het gaat veelal, maar niet uitsluitend, om bepleisterde en beschilderde gevels van drie bouwlagen waarvan een aantal gedecapeerd en sommige in de loop van deze eeuw verbouwd werden. Sommige van de panden zijn echter in wezen veel ouder, bezitten oude kernen,

Fig. 26. Hoekhuis Begijnengracht-Hoogstraat nr. 162. Huis met Art Decoversieringen. Eigen foto, 1994.

oude kelders, tot zelfs soms nog vrij grote en tamelijk goed bewaarde gedeelten van zeer oude gebouwen, gelegen achter de voorbouw en verborgen voor het oog van de voorbijganger.

Helaas geldt in dit deel van de Hoogstraat ook soms de spijtige vaststelling dat in de loop van de tijd heel wat oude en mooie gebouwen en gevels gesloopt en afgebroken werden en dat een aantal huizen storende verbouwingen en zware verminkingen hebben ondergaan.

Bepaalde gebouwen in dit deel van de Hoogstraat werden in de loop van deze eeuw opgetrokken en het meest recente, waarover we verder nog een woord zullen zeggen, kwam er in de loop van dit jaar.

Toch mag men zeggen dat er zich, in het deel van de straat dat we nu bekijken, nog een aantal mooie gebouwen en fraaie gevels bevinden.

Aan de nrs. 150 en 148 staan twee eenvoudige maar toch nette geveltjes van ieder drie bouwlagen, twee traveeën, oorspronkelijk bepleisterd, daarna gedecapeerd, en daterend van het einde van de 19de eeuw. Het huis met het nr. 148 heeft een mansardeverdieping met dakkapel. Het uitstalraam van de winkel, die er vroeger gevestigd was, werd bij de verbouwing vervangen door een opdeling in een aantal kleine raampjes, gevat in een grote houten omkadering.

Van een heel ander concept is de gecementeerde gevel van het huis aan het huidige nr. 142-134; drie bouwlagen, vier traveeën; de laatste travee uitspringend met erker op de bovenverdiepingen, onder pannendak.

Het gebouw zou een oude, 18de-eeuwse kern hebben maar de gevel werd in het begin van de jaren '20 van deze eeuw verbouwd en uitgevoerd in Art Decostijl volgens een ontwerp van architect Jules Lippens. Opvallend zijn de mooie Art Decoversieringen, waarin de bloemmotieven boven de vensters primeren. Men denkt hier wel terug aan hetgeen Norbert Poulain schrijft, namelijk dat de eerste periode in het werk van Jules Lippens gekenmerkt wordt door symmetrische, gecementeerde gevels, voorzien van florale of geometrische Art Decomotieven. De gevel blijft een bezienswaardig getuigenis van Interbellum Architectuur. Jules Lippens leefde van 1893 tot 1961. Op de foto bij Fig. 27 zien we de gevel van de woonst aan het nr. 142-134 en een deel van deze van het huis met nr. 144.

In het Frans zegt men: "les jours se suivent mais ne se ressemblent pas". Ook voor de huizen, die we bekijken, geldt dit want naast het gebouw met de Art Decogevel staan we aan het nr. 132 voor een pand met bepleisterde en beschilderde lijstgevel, drie bouwlagen, twee traveeën, een rechthoekige poort met mooi smeedijzerwerk; op de verdieping een erker met daarboven een balkonhek; onder zadeldak met pannen. Het dagtekent uit de 19de eeuw maar onderging verbouwingen in de loop van deze eeuw.

Dit is nu een van die gevallen waarbij men van buitenaf nooit vermoedt, dat achter een niet speciaal opvallende gevel, nog interessante bouwkundige getuigenissen uit een ver verleden schuil gaan. In de tuin van dit huis staan im-

Fig. 27. Hoogstraat, panden; links deel van nr. 144, daarnaast nr. 142-134 met Art Decomotieven. Eigen foto, 1994.

mers oude, typische gebouwen. Aan de Westkant zien we oude stallingen. Aan de achterkant van de tuin (Noordzijde) en over de volle breedte ervan bevindt zich een zeer oud en groot gebouw van twee bouwlagen onder een hoog zadeldak met pannen.

Volgens Mevrouw Wwe O. Voncke, die zo vriendelijk was om me rond te leiden en te woord te staan, zou het gebouw dagtekenen uit de 17de eeuw en toebehoord hebben aan het Sint Elisabethbegijnhof. Op de verdieping bevonden er zich kleine kamertjes. Beneden zijn er grote plaatsen, bevloerd met kleine rode tegeltjes. Men treft er ook nog de overblijfsels aan van mooi versierde schouwmantels terwijl er ook enkele schone en beschilderde deurtjes bewaard gebleven zijn. Steeds volgens mevrouw Voncke zou daar een ziekenhuis geweest zijn. We mogen in ieder geval niet vergeten dat dit oud gedeelte paalt aan de

achterzijde van de Begijnengracht, waarmede het in verbinding kan hebben gestaan.

Dit oud gebouw vormt in ieder geval een mooi en interessant geheel dat zeker een verder en nader onderzoek waard is.

Dit bezoek heeft mij nogmaals gesterkt in de overtuiging dat er in onze stad, ook in de eigendommen in privé-bezit, nog heel wat bezienswaardige overblijfselen van oude gebouwen verborgen liggen die de belangstelling verdienen.

Tussendoor nog een bemerking in verband met de nummering van de huizen. Zoals men reeds zal opgemerkt hebben, komen ook in dit deel van de Hoogstraat een aantal huizen voor die meerdere nummers dragen. Dit spruit natuurlijk voort uit het feit dat het gaat om gebouwen met verschillende en afzonderlijke appartementen. Juist daardoor wordt ook een vergelijking tussen de vroegere en huidige nummering bijzonder moeilijk.

Fig. 28. Hoogstraat, huis nr. 102 en rechts nr. 100. Eigen foto, 1994.

gere en huidige nummering bijzonder moeilijk.

Kunstschilder H. Ladon woonde op het einde van de vorige eeuw in het pand met het toenmalig nr. 118 maar verhuisde enkele jaren later naar de St. Elisabethgracht.

We zetten onze tocht verder en zien o.m. nog aan het huidig nr. 110 een nette, bepleisterde en beschilderde gevel van drie bouwlagen en drie traveeën.

Een grote en mooie woonst, die in dit deel van de Hoogstraat de aandacht trekt, is gelegen aan het nr. 102. Ze dactekt uit de 19de eeuw, bezit een bepleisterde en beschilderde lijstgevel; telt drie bouwlagen en vier traveeën; de kroonlijst berust op fraai bewerkte consoles; onder zadeldak. Op de verdieping zijn er arduinen kroonlijsten boven de vensters. We tonen van deze verzorgde gevel een foto bij Fig. 28 waarop we tevens de smalle gevel van twee traveeën maar met drie en een halve bouwlagen

zien van het huis aan het nr. 100.

Ook aan het nr. 96 staat een grote en mooie 19de-eeuwse woning van vier traveeën, drie bouwlagen, met bepleisterde en beschilderde gevel, onder een mansardedak met twee dakkapellen; een kroonlijst op schone, deels vergulde consoles; ijzerwerk op de verdieping; een poort op de gelijkvloerse verdieping, die in de loop van de tijd een verbouwing heeft ondergaan. In de voorbije jaren werd het gebouw gerenoveerd en werd de gevel, die er zeer verzorgd voorkomt, gerestaureerd en opgefrist.

Daarna komt er een breuk in het huizenpatroon van dit deel van de straat. Inderdaad, onmiddellijk naast de hiervoor genoemde mooie 19de-eeuwse gevel werd in de loop van de jaren 1993-1994 een groot appartementencomplex met kantoren en commerciële ruimtes op het gelijkvloers opgetrokken.

Ook daar gingen enkele oude gebouwen, die een vertrouwd beeld uitmaakten, tegen de vlakte. Tijdens de afbraakwerken in maart 1993 werd door de al te ijverige slopers een verkeerd maneuver uitgevoerd waardoor het grootste gedeelte van een gevel niet langs de binnenzijde maar met veel lawaai op de straat zelf terecht kwam, gelukkig zonder slachtoffers te maken. Het verkeer was een tijdlang onderbroken.

Qua volume sluit het nieuwe gebouw zeker niet aan bij het profiel van dat deel van de Hoogstraat. Het verbreekt ook duidelijk een zeker evenwicht.

We stappen verder door en komen op de plaats waar zich reeds in de 19de eeuw en ook nog in de loop van deze eeuw een grote en gekende herberg (nog een bruwerie...) bevond: "De Stad Brussel". Het was een plaats waar veel mensen kwamen, waar allerlei samenkomsten doorgingen en verschillende verenigingen hun activiteiten ontplooiden.

In 1868 werd er een vergadering gehouden waarop Joannes Seranne sprak over het belang van de Internationale. Het kwam tot een heftige discussie waaraan De Boos deelnam. Wegens het tumult moest de samenkomst beëindigd worden. Joannes Seranne was op een bepaald ogenblik ook voorzitter van de Gentse sectie van de Internationale.

Dat de herberg tot de voornaamste drankgelegenheden van de stad behoorde, blijkt ook uit het feit dat, toen in 1874 verkiezingen werden gehouden voor Kamer en Senaat, in "De Stad Brussel" een kiesbureau gevestigd was.

En vermits we het toch over drankgelegenheden hebben. Einde van de jaren 1880 was er in de Hoogstraat ook een herberg, die "A la Ville de Spa" heette. Daar had Julie Elias, die "Julie de Kilo" werd genoemd haar tenten opgeslagen nadat ze voordien in de Rooigemstraat "De Bruiloft" had open gehouden, herberg die zelfs in een liedje genoemd werd.

In de kroniek van de jaren '60 van de vorige eeuw vinden we echter ook slecht nieuws. M. Steels herinnerde er destijds aan dat in 1866 in onze stad een nieuwe epidemie van cholera uitbrak, de 7de in de loop van de 19de eeuw. Tussen Mei en November van dat jaar maakte ze 2.769 slachtoffers waarvan 11 in de Hoogstraat. Een miserige tijd voor onze stad.

Fig. 29. Hoogstraat nr. 66. Eigen foto, juli 1994.

We sluiten deze parenthesis en zetten onze tocht richting Peperstraat verder.

Aan het huidig nr. 66 staan we voor een oud pand dat gerenoveerd werd en waarvan de gevel een restauratie heeft ondergaan die blijkbaar nog niet beëindigd is. De restauratie ligt in de lijn van de bouwstijl waarin het pand, dat oorspronkelijk dateert uit de tweede helft van de 16de - eerste helft van de 17de eeuw, werd opgetrokken. De gevel telt drie bouwlagen, drie traveeën, onder zadeldak met pannen.

We zien een asymmetrische trapgevel met zeven trappen aan de Oostkant en negen aan de Westkant; onder de top een oculus; vier hartvormige muurankers en verder een rondboogvormige poort. In zijn huidige toestand (1994) is de gevel ter hoogte van het gelijkvloers en van de verdieping gecementeerd; het bovenste deel staat in baksteen. We geven hierbij een foto (Fig. 29) van het pand zoals het er heden voorkomt. In dit gebouw zijn

thans een expertenbureau en een architectenbureau gevestigd.

Om er ons een beter gedacht van te vormen hoe het pand en de gevel er vroeger voorkwamen, kijken we naar een foto, die dagtekent van 1889 (Fig. 29b), toen de fotograaf J. Wante er nog woonde.

We zien een zeer hoge, typische, asymmetrische en mooie trapgevel. In de boogvelden boven de vensters op de verdiepingen bevinden er zich fraaie versieringen in reliëf. Onder het bovenste venster waren er luiken. Men ziet zeer duidelijk dertien muurankers. Op het gelijkvloers was er een grote rondboogvormige poort. Naast het grote pand ontwaart men een erbij aanleunend kleiner maar zeer oud huis.

Op een foto van 1904 (Fig. 29c) tenslotte ziet men hetzelfde pand, waar op dat ogenblik de zaak van A. Bibauw gevestigd was. De foto heeft echter een bijzondere waarde omdat ze drie naast elkaar gelegen zeer mooie oude gevels

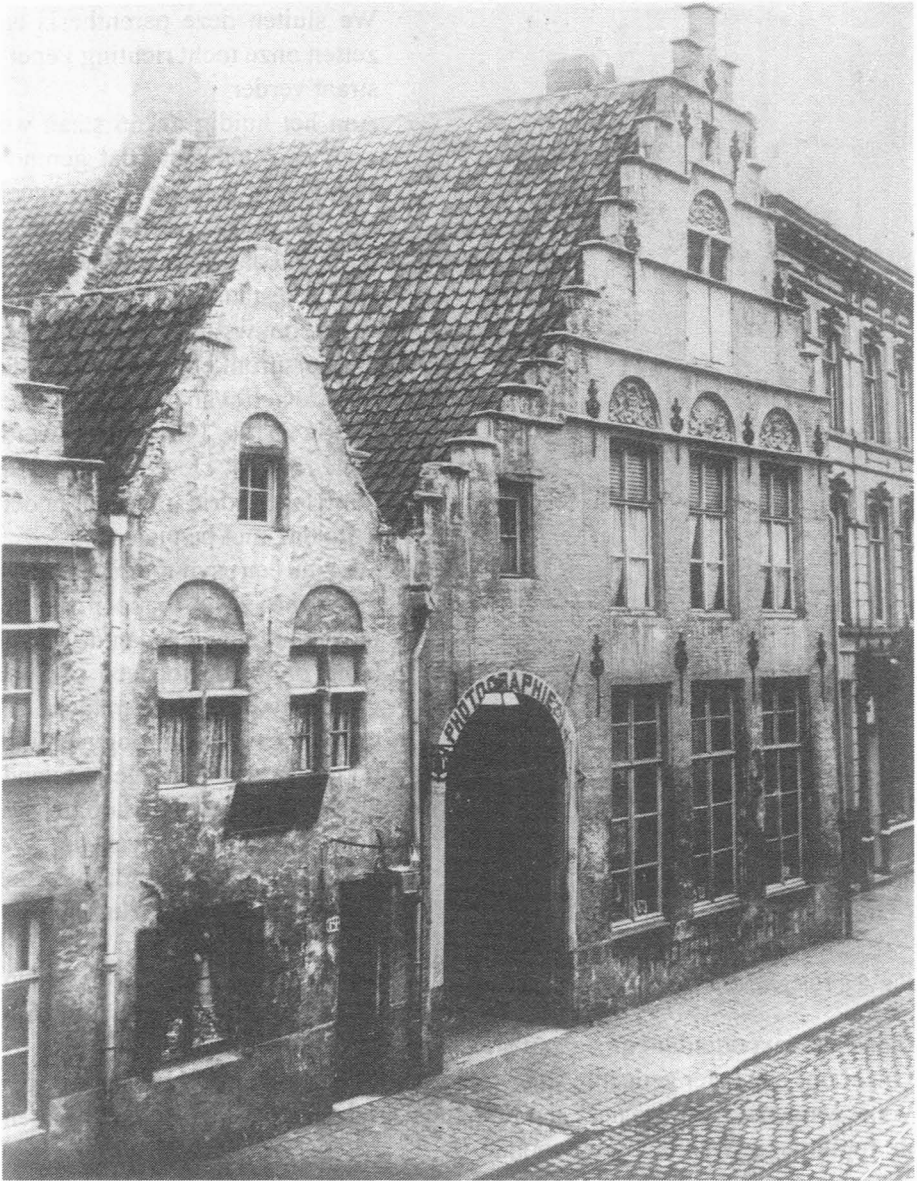

Fig. 29b. Hoogstraat (waar huidig nr. 66 staat), 1889 waar destijds de fotograaf J. Wante woonde. Stedel. Commissie voor Monum. en Stadsgez.

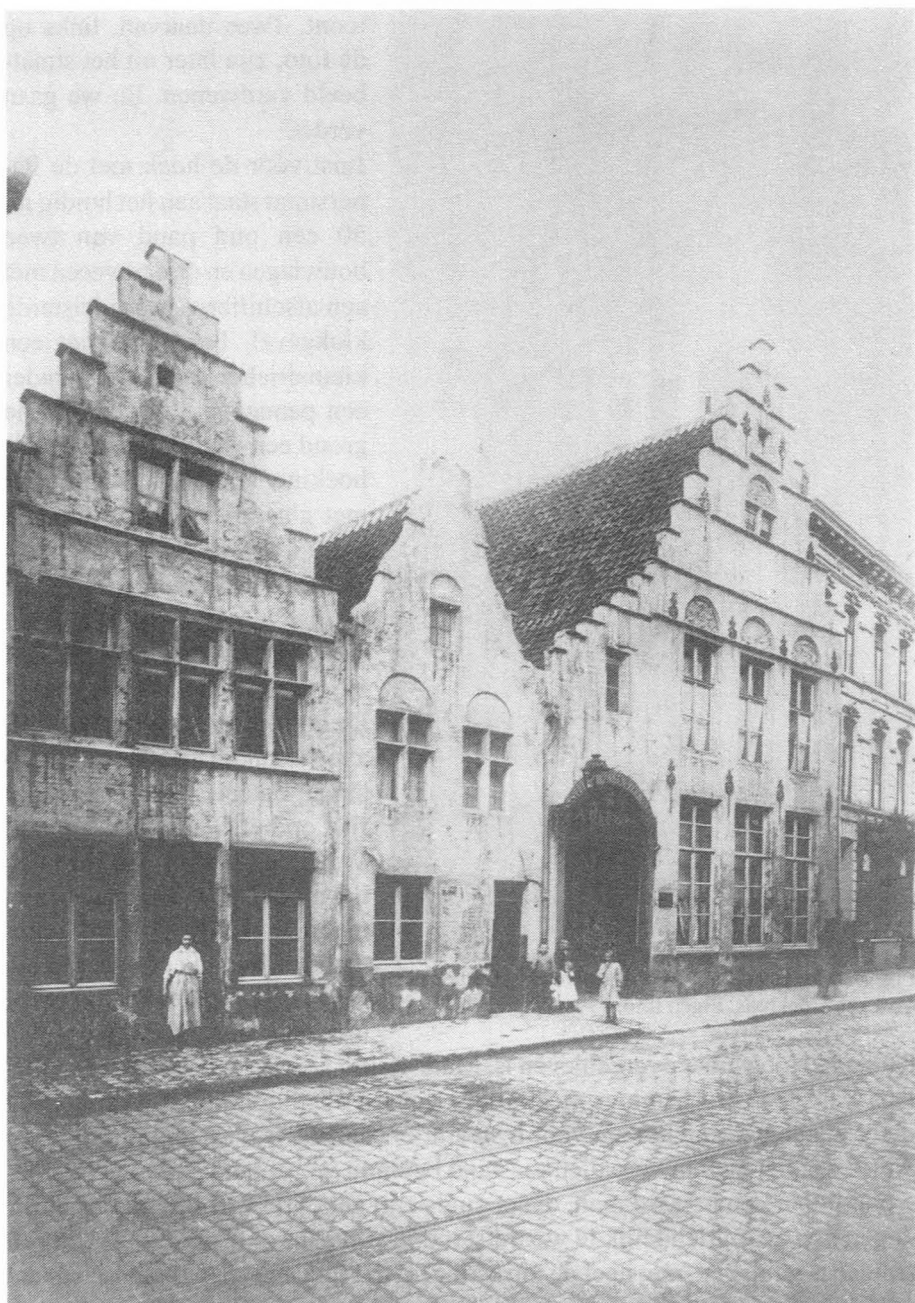

Fig. 29c. Hoogstraat, oude panden naast huis met huidig nr. 66, 1904. Stedel. Comm. voor Monum. en Stadsgez.

Fig. 30. Hoogstraat nr. 50 (met driehoekig fronton) en deel van Hoekhuis. Eigen foto, 1994.

toont. Twee daarvan, links op de foto, zijn later uit het straatbeeld verdwenen. En we gaan verder.

Juist vóór de hoek met de Peperstraat staat aan het huidige nr. 50 een oud pand van twee bouwlagen en drie traveeën met een afschilferende bepleisterde klokgevel, bekroond met een klein driehoekig fronton; onder een pannendak. Op de begane grond een wat gammele, rechthoekige houten dubbele deur met glas in een omlijsting van arduin. Op de foto bij Fig. 30 ziet men deze woning zoals ze er heden, 1994, voorkomt en daarnaast rechts de gevel (kant Hoogstraat) van het hoekhuis. De bouwaanvraag voor het huis, aan het huidige nr. 50 in de Hoogstraat, dateert van 1778 en berust op het Gents Stadsarchief. We geven hierbij een foto van het model (Fig. 30b) dat samen met de aanvraag werd ingediend. Werkelijk een zeer fraaie gevel. Het is eigenlijk het enige huis met een dergelijke gevel

dat in de Hoogstraat overgebleven is. Maar spijtig genoeg is het aan verval toe. Het ware toch wel jammer mocht deze gevel volledig verloren gaan en niet meer in aanmerking komen voor restauratie. De kans is waarschijnlijk klein. Alhoewel het zich in vervallen toestand bevindt, wordt het pand toch nog bewoond door een bejaard man, die er sinds zijn geboorte verblijft en ons dezer dagen nog zeer vriendelijk te woord stond in wat eens zijn smidse was en een smidse is gebleven, met heel de uitrusting, al het tuig en al het gereedschap dat erbij hoorde. Want hij was een smid, iemand die aan zijn beroep gehecht was, "een zwaar maar een schoon beroep" voegt hij er nog aan toe.

Hij haalt ook nog graag herinneringen op aan de tijd van weleer, aan wat er in de buurt gebeurde, aan het leven van toen, aan de herbergen die in de omgeving gelegen waren, "Het Lancierke" bij Naardje, waarover we het eerder hadden;

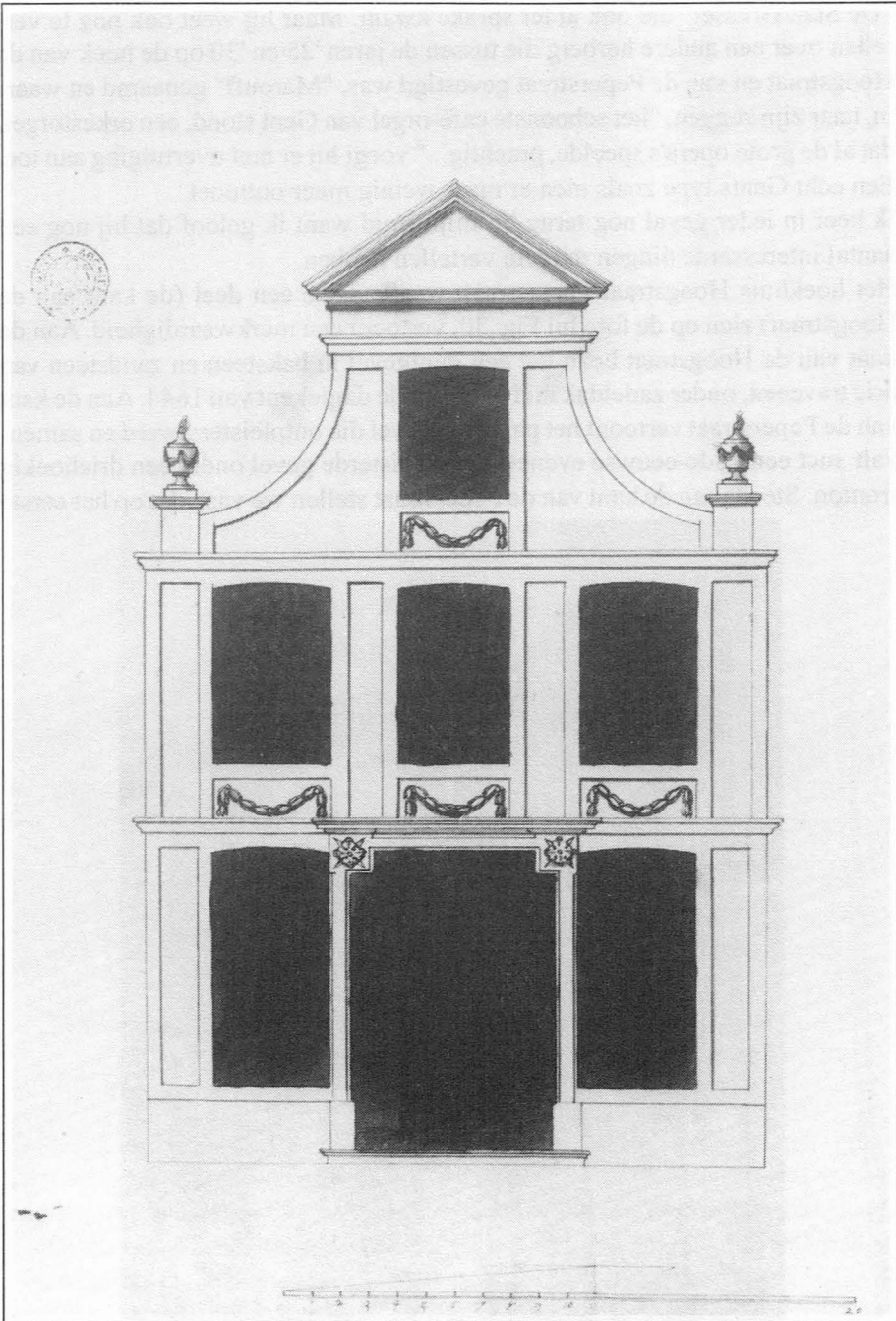

Fig. 30b. Hoogstraat, huis nr. 50, tekening bij bouwvraag 1778. Stadsarchief Gent.

"De Stad Brussel" die ook al ter sprake kwam. Maar hij weet ook nog te vertellen over een andere herberg die tussen de jaren '25 en '30 op de hoek van de Hoogstraat en van de Peperstraat gevestigd was, "Marouff" genaamd en waarin, naar zijn zeggen, "het mooiste café-orgel van Gent stond, een orkestorgel, dat al de grote opera's speelde, prachtig..." voegt hij er met overtuiging aan toe. Een echt Gents type zoals men er maar weinig meer ontmoet.

Ik keer in ieder geval nog terug bij mijn smid want ik geloof dat hij nog een aantal interessante dingen moet te vertellen hebben.

Het hoekhuis Hoogstraat-Peperstraat, waarvan we een deel (de kant aan de Hoogstraat) zien op de foto bij Fig. 30, vertoont een merkwaardigheid. Aan de kant van de Hoogstraat bezit het een puntgevel in baksteen en zandsteen van drie traveeën, onder zadeldak met pannen, die dagtekent van 1644. Aan de kant van de Peperstraat vertoont het pand een gevel die ontleisterd werd en samenvalt met een 18de-eeuwse eveneens ontleisterde gevel onder een driehoekig fronton. Steeds aan de kant van de Peperstraat stellen we vast, dat op het eerste

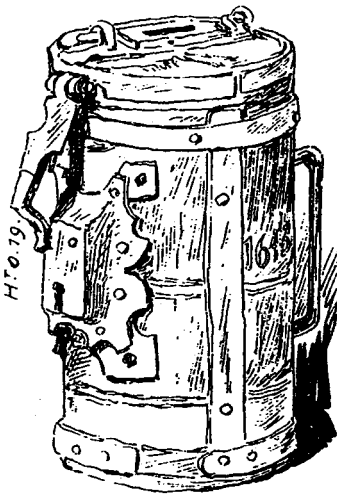

Fig. 31. Hoekhuis Hoogstraat - Peperstraat (kant Peperstraat). Eigen foto, 1994.

verdiep, tegen de hoek, een vroeger venster werd toegemetsd en dat, nog meer dan aan de kant van de Hoogstraat waar dit nochtans ook is gebeurd, het gelijkvloers verbouwd werd om er een commerciële ruimte van te maken. De gevelstructuur van het oude pand werd er zwaar verminkt, zoals men kan zien op de foto bij Fig. 31.

G. BROGET
(t vervolgt)

INVENTAIRE ARCHÉOLOGIQUE - FICHE NR. 57

Op 2 februari 1898 stelde Hermann Van Duyse in de rubriek "Kunstsmeedwerk - Oudheidkundig Museum Nrs. 1759 en 1752 - XVIIe eeuw (1643, 1647) in het Frans een fiche op over

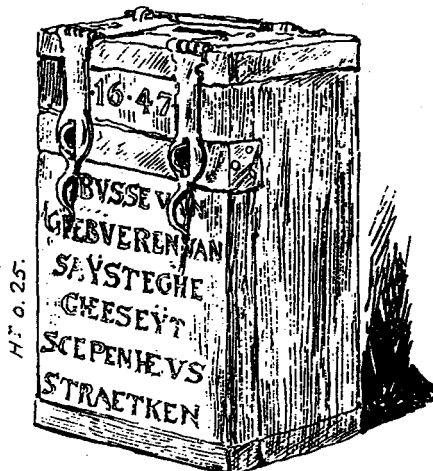
Collectebussen uit de XVIIe eeuw

Het Gents Museum bezit een groot aantal van deze bussen, in hout of ijzer, die gediend hebben voor de inzamelingen die georganiseerd werden onder de bescherming van het Magistraat, ten bate van de Armenkamer die ingericht werd onder Karel V.

Een van deze bussen gemaakt van een uitgeholde boomstam versterkt met ijzerwerk draagt de datum: 1643, en de woorden *uitroeyng der bedelary*.

Een andere, vierkantige, bus in hout versterkt met ijzer, voorzien van twee mobiele ijzeren banden met scharnieren en openingen voor een hangslot, is gedateerd: 1647, en men leest er de volgende woorden op: *Busse van ghebuieren van Saystegehe gheseyt Schepenheusstraetken*.

Het is niet onmogelijk dat deze bus ook gebruikt is geweest voor inzamelingen bestemd voor de *uitroeijing van de bedelarij*, maar de dekens van de interes-

sante organismen die "gebuurtedekenijen" genoemd werden, hielpen niet alleen mee bij het organiseren van de liefdadigheid. De "Knape" of bode van de *Saysteghe* zal destijds bij meerdere gelegenheden met zijn zware spaarpot van huis tot huis rondgegaan zijn, want de gelegenheden ontbraken niet om een beroep te doen op de vrijgevigheid van de collega's: verkiezingen van dekens en dekeninnen, verjaringsfeesten, geïmproviseerde festiviteiten waren evenveel gelegenheden tot banketten op gemeenschappelijke kosten.

Cf. H. Van Duyse, *Catalogue du Musée archéologique de Gand*, p. 105.

EMIEL BRAUN

Op 26 december a.s. zal het precies 100 jaar geleden zijn dat Emiel Braun benoemd werd tot Burgemeester van Gent.

Een goede gelegenheid, dachten wij, om deze populaire figuur eens te belichten. U raadt waarschijnlijk het vervolg: we gaan eens nagaan wat onze vertrouwde gids, Pierre Kluykens, daar destijds over schreef. Zoals gewoonlijk gebeurt dit met de toestemming van de familie Kluykens, waarvoor onze dank.

In zijn nota's over de Oorlog 14-18, waarin hij zorgvuldig, dag voor dag, de gebeurtenissen in die jaren te Gent voorgevallen opgetekend heeft, schrijft Marc Baertsoen, op nieuwjaarsdag 1915:

"Je porte ma carte chez le bourgmestre Braun, comme marque de sympathie et de gratitude pour les grands services qu'il a rendus et rend tous les jours à notre ville, occupée et rançonnée. Les réquisitions sont, en effet, journalières, et le bourgmestre, sans contrecarrer trop directement les exigences allemandes, parvient à nous éviter le pire en accordant autant que possible un oeuf pour un boeuf. C'est la politique la plus sage et la plus patriotique".

Duizende Gentenaren dachten toen hetzelfde van hun burgemeester, de gulhartige, joviale en behendige Emiel Braun, voor zijn stadsgenoten en voor het nageslacht als "Miele Zoetekoeke", de plaatselijke geschiedenis ingegaan; Reeds lang vóór het uitbreken van de eerste wereldoorlog, was hij, met de grootste onderscheiding, in zijn populariteitsexamen geslaagd; zijn realistisch optreden in oktober 1914, zijn bemoeiingen ten bate van de Gentse bevolking tijdens de bezetting, zijn afzetting als burgemeester, zijn aanhouding en deportatie door de Duitsers in maart 1918, zijn triomfantelijke terugkeer enkele dagen na de wapenstilstand, konden die populariteit enkel nog aanmerkelijk vergroten.

Populair als burgemeester te Gent! Die woorden schijnen wel bij eerste lectuur

een contradictio in terminis te bevatten, want het is geen gemakkelijke taak het vertrouwen en de sympathie van de overgrote meerderheid van de Gentse bevolking te winnen en gedurende jaren te bewaren, vooral niet wanneer men iets groots wil verwezenlijken, hetgeen nooit zonder krenking van of aanslag op bepaalde partikuliere rechten kan geschieden.

Braun had echter in zich een hoop kwaliteiten, rondom zich een flinke schaar medewerkers en aan zijn zijde... het geluk.

Daarmede kan men, in een tijdsbestek van een kwart eeuw, heel wat presteren.

De loopbaan van een burgemeester gaat men niet, als een waarzegster in een kristalbol gaan bekijken en ontleden, en toch is men geneigd Brauns carrière anders te gaan bestuderen dan deze van een Van Crombrugge, een de Kerchove de Denterghem of een Lippens en gaat men zich soms afvragen of de hoedanigheden van Emiel Braun voortvloeien uit de gelukkige gesternte waar onder hij geboren werd, dan wel of zijn gelukkige loopbaan niet grotendeels te danken is aan een stel voorname kwaliteiten.

Hij had alleszins het geluk een sympathiek voorkomen en een joviaal karakter te bezitten: dit zijn twee gaven die niet eenieder in de korf worden gelegd.

Met zijn welgevuld buikje, zijn verzorgd kapsel, zijn mooie baard, had hij flinke allure in zijn officieel burgemeesterspak.

Een gepanacheerde steek op het hoofd, een verzameling decoraties op de borst, de klassieke sjerp om de lenden, was hij, in die tijd van de Belle Epoque, voor jong en oud, arm en rijk de verpersoonlijking van het ideale burgemeesters-type.

Voeg aan dit statig en aangenaam voorkomen, een joviale, innemende blik, een

burgerlijke zelfvoldaanheid, een gemoedelijkheid van toon en van gebaar en U krijgt een Miele Zoetekoeke die zich perfect inschakelt in het familiealbum van onze grootvaders, die mannen met de gouden ketting op een stevig buikje! Er liepen veel mensen met mooie witte baarden en gouden horlogekettingen in de straten van Gent op het ogenblik dat Hippoliet Lippens bij de verkiezingen van 1895 de nederlaag leed, doch er liepen er niet veel die naast die fysische hoedanigheden of kenmerken, over hetzelfde wetenschappelijk, administratief en menselijk bagage beschikken als Emiel Braun. Voor eenmaal moest men, voor de opvolging van een burgemeester, in 1895 niet gaan grabbelen in de steeds goed voorziene voorraad advocaten en doctors in de rechten... Braun was voor de liberale partij, de Gentenaren in 't algemeen en de stad in het bijzonder, the right man om de burgemeesterssjerp aan te trekken.

Innovatie te Gent: de nieuwe burgemeester is geen geboren Gentenaar. Het is immers te Nijvel dat Emiel Braun, op 2 december 1849, als zoon van de directeur van de Normaalschool wordt geboren.

Hij is ook geen lid van het geslacht de Kerchove de Denterghem, dat gedurende een halve eeuw heer en meester was op het stadhuis; hij is niet eens van de adel en zal in het huwelijk treden met een meisje dat de zeer prozaïsche naam Maria Boterdaele draagt.

Met Hippoliet Lippens is niet enkel een machtige familie aan het einde van haar politieke loopbaan gekomen, met hen verdwijnt ook een tijdperk.

De burgerij van de jaren 1900 is minder fanatiek, minder sectair. Zij wil rijk, vrolijk, comfortabel leven, genieten van het leven, zij wil ook een stad die het aanschijn, het voorkomen van een grote, rijke stad zou vertonen.

Emiel Braun die sedert zijn jeugd, dezelfde dromen koestert, zal als de *deux ex machina*, op het gepaste ogenblik, dit levensideaal komen verpersoonlijken als eerste burger van de stad.

Zijn opvoeding, zijn studies, zijn eerste betrekking, hadden nochtans van hem een nuchtere, zakelijke man moeten maken; hij liep eerst, samen met zijn broeders Alexander en August school aan het gemeentecollege van Nijvel, vervolgens aan de Universiteit te Gent, waar hij, met veel brio, in 1873, zijn eindexamen van Ingenieur van Bruggen en Wegen wegkaapt, hetgeen hem zal toelaten, kort nadien in dienst te treden van de Belgische Spoorwegen en ingenieur van Wegen en Werken te Luik te worden.

Niets liet toen een politieke loopbaan veronderstellen, doch de Spoorwegen kunnen naar vele sporen en wegen leiden, ook naar de politiek.

Aanvankelijk brachten zij hem enkel naar Gent, waar zijn talent en zijn organisatiegeest de overheden onmiddellijk opvielen.

Het strekt ten andere Braun tot eer, als "vreemdeling" in onze stad door de Gentenaren te zijn opgemerkt geworden: in 1879 wordt hij door het stadsbestuur hoofdingenieur, bestuurder van de stadswerken benoemd.

Een kolfje naar zijn hand, want Braun heeft zich onmiddellijk ingeburgerd te Gent, intuïtief aangevoeld dat het "zijn" stad was, de stad waar iets te verwezenlijken, te presteren was.

Zijn eerste opdracht is de Terplatenbrug.

Als jong ingenieur maakt hij de plannen, voert ze uit: een tweede opdracht brengt hem de overtuiging dat er werkelijk iets gedaan wordt in die nijverige stad, aan dewelke de XIXe eeuw fortuin en rijkdom heeft gebracht maar die in haar koortsachtige activiteit, meer aan fabrieken dan aan stedschoon heeft gedacht.

Het slopen van de wijk Batavia, dat hem wordt toevertrouwd, verwekt dan ook zijn geestdrift; doch het was zijn derde opdracht die hem met hart en ziel aan de Gentse stede verbond: de uitvoering van het door burgemeester Lippens ontworpen en gewilde Plan Zollikofer.

Dat Lippens toen reeds zou hebben ingezien dat Braun zijn dauphin en opvolger had kunnen worden, durven wij sterk betwijfelen.

Braun is immers slechts twee jaren jonger dan Lippens, hetgeen elk idee van mogelijke kandidatuur voor de opvolging uitsluit, terwijl Hippoliet Lippens er anderzijds vast van overtuigd was dat hij zeker niet in de eerste jaren de plaat zou moeten poetsen.

Het was nochtans op zijn tussenkomst en aandringen dat Emiel Braun in 1891, zijn intrede doet in de politiek, langs het er zo onschuldig en petieterig uitzierend poortje van de Provinciale Raad.

Braun aanvaardde, niet om de eerste viool op het politiek podium te spelen, enkel maar omdat men hem had wijs gemaakt en hij inderdaad dacht hij in deze areopage als ingenieur en technicus, de belangen van de stad zou kunnen verdedigen.

De beten van de politiek zijn echter gevaarlijker dan deze van een razende hond.

Braun wenste zijn provinciaal mandaat niet te hernieuwen, maar hij stelde in 1895 zijn kandidatuur voor de Gemeenteraad, een betere wipplank voor al wie ambities koestert.

Hoe een dubbeltje rollen kan: Hippoliet Lippens werd niet herkozen en Emiel Braun, die voor het eerst optrad werd verkozen.

De ene viel door de mand, de andere haalde er een zegepalm uit.

Teoretisch had Emiel Braun, versbakken gemeenteraadslid, geen schijn van kans tegen de oudgedienden en uitredende schepenen, en toch viel de keus op deze nieuweling die op tweede Kerstdag 1895 burgemeester van Gent werd benoemd.

Een figuur als Emiel Braun kan men onmogelijk ruwweg uitbeitelen; er zit teveel geur en fleur en kleur, te veel sappigheid, goede luim en rondborstigheit in de man om hem zo maar uit te kappen uit een blok hout of marmer; wij hebben in onze vorige bijdrage getracht hem dan ook maar liever uit te schil-

deren, fysisch en moreel, zoals hij zich bij die talloze plechtigheden, die onafscheidelijk verbonden waren aan zijn persoon, karakter en legende, gedurende ruim een kwart eeuw heeft gedragen.

Zijn voorgangers waren, langs straten, pleinen en lanen, in een geslaagde urbanistische omsingelingsmaneuver, tot dicht bij het centrum van de stad ganderd, met het door Lippens gepatroneerde plan Zollikofer, tot aan de grens zelve van de oude Kuip.

Emiel Braun zou de eer en de vreugde te beurt vallen de kuip zelve te degageren en aan te passen aan de noden van een moderne stad, en meteen ook de historische monumenten in waarde te stellen. Menig burgemeester had hierbij het oude aan het moderne geofferd, het schone aan het nuttige. Met Braun kwam het esthetische de bovenhand. Het paste in zijn panachepolitiek: schoonheid en utilitarisme gingen hand in hand en schonken het stadscentrum, dat voortaan rechtstreeks met de vier windstreken en randgemeenten werd verbonden, een totaal nieuw aspect.

Om dit groots en majestueus plan dat het verleden in de toekomst zou inschakelen uit te werken beschikte Braun, kind der goden, over een betrekkelijk lange termijn: 18 jaren. Om zijn gewaagd en voor sommigen zelfs revolutionair opzet vast te hameren in het hoofd van de koppige Gentenaren, en in het brein van een conservatief aangelegde Administratie, beschikte burgemeester Zoetekoeke over een prima argument dat de Gentenaren recht naar het hart moest gaan: de Wereldtentoonstelling welke in 1913 in Gent zou plaats vinden. Gent zou de honderdduizenden bezoekers het beeld van een mooie en fiere stad bieden, waardig van haar verleden, zeker van haar toekomst. Welke Gentenaar ware onverschillig kunnen blijven voor dergelijk programma?

De Sint-Jansstraat, de Regnessenstraat, de Biezekapellestraat verdwenen om plaats te maken voor een ruim, openluchtig, evenwichtig Sint-Baafsplein, rechtstreeks verbonden met de Botermarkt, zelve verbonden langs de nieuwe Borluutstraat, met Steendam en Dampoort. De St. Niklaaskerk (op uitzondering na van de kant Klein Turkije) en het Belfort werden van hun korset hulsjes bevrijd en kwamen volledig tot hun recht.

Er rees een nieuwe, stenen klokketoren op het Belfort, de Lakenhalle werd hersteld en voltooid; de Achter-Sikkel bevrijd en gerestaureerd, werd een kunstpareltje. Werken werden uitgevoerd aan 's Gravensteen, herstellings- en verfraaiingswerken aan Gras- en Koornlei, Veerleplein, enz. Gent heeft in die jaren, onder het impuls van zijn dynamische burgemeester meer gedaan voor het behoud en de redding van zijn patrimonium, dan in de twee vorige eeuwen. Nog andere belangrijke werken werden in diezelfde periode uitgevoerd: de Baudeloostraat, de verbreding van de Posthoornstraat, de Verlorenbroodstraat, de Gebroeders Van de Veldestraat, het aanleggen van nieuwe wijken op de plaats van de verdwenen Dierentuin, aan Sint-Pieters-Aalst en Sint-Pieters-Aaigem, het bouwen van talrijke nieuwe bruggen, het optrekken van de Ko-

ninklijke Nederlandse Schouwburg, de Post, het Museum voor Schone Kunsten, de inrichting van het Muziekconservatorium, enz. enz.

Gent, zonder al hetgeen Emiel Braun, in een kwart eeuw mocht verwezenlijken, zou een ander, gans verschillend Gent zijn, minder mooi, minder openluchtig en imposant, minder rijk ook aan schatten uit het verleden, die men wellicht had opgeofferd, onder het bedrieglijk voorwendsel dat er geen andere oplossing was.

In het begin van zijn majoraat, heeft Emiel Braun eens, op een vergadering van de Maatschappij voor Geschied- en Oudheidkunde, woorden uitgesproken die elke Gentse burgemeester had moeten of zou moeten uitspreken, woorden die aantonen hoe innig hij de Gentse stede liefhad, en hoe zeer hij aanvoelde dat het schone en het historische voor een toeristische stad een onmetelijk kapitaal uitmaken. "Nous avons, zegde hij toen tot de leden, les mêmes aspirations. Nous voyons peut-être les choses sous des points de vue un peu différents. Vous autres, vous êtes les professionnels de l'archéologie; quant à moi, j'envisage l'archéologie peut-être à un point de vue plus utilitaire, mais je l'aime profondément aussi, quoique à ma façon. J'estime qu'à Gand, où les richesses et les trésors d'art et d'archéologie sont si nombreux, nous avons pour devoir de les mettre en relief et en valeur. Nous rendrons ainsi un immense service non seulement à ceux qui aiment l'archéologie pour elle-même, mais encore à ceux qui l'aiment pour ce qu'elle rapporte"!

Wijze woorden, gevoelige woorden van een esteet, realistische taal van een burgemeester. De sommen die in die jaren door de stad werden uitgegeven om het centrum te modernizeren en het cultureel patrimonium van de oude Kuip te revalorizeren, zijn ontegensprekelijk de beste belegging geweest die Gent sedert eeuwen heeft gedaan.

Op de vooravond van de Wereldtentoonstelling van 1913, mocht Emiel Braun zijn stad en monumenten inspecteren als een generaal zijn troepen.

Van 1895 tot 1913 had hij een groots oeuvre verwezenlijkt. Thans zou voor hem de dag van de triomf aanbreken, het plukken van de vruchten van jarenlange inspanning en doorzettingsvermogen.

Braun had jaren gewerkt opdat hij op die zonnige zaterdag 26 april 1913, op het perron van het nieuwe Sint-Pietersstation, de koning, de koninklijke familie en al hetgeen het land aan vooraanstaanden telde, met talloze buitenlandse personaliteiten, welkom zou mogen heten en ze vol fierheid zou mogen vergezellen door de straten van Gent, in de World's Fair, in de Floraliën.

Wij kijken naar een massa foto's van deze plechtige inhuldiging: het zijn de laatste vrolijke, sympathieke beelden van een tijd, van een Belle Epoque, waaraan, enkele maanden later, de oorlog brutaal een einde zal stellen.

Men kan zich nauwelijks indenken dat al die mensen, die op die foto's glim-

lachen en pronken in uniformen vol goud, witte vederpluimen, epauletten en decoraties, dra in de modder van de IJzer zullen geworpen worden: officieren kraaknet als in de beste operetten, de "garde civiek" die nogal burgerlijk en goedhartig groet, politieagenten met lange snorren; en dan ook, jong, slank, be-deesd, een reus, koning Albert met naast zich koningin Elisabeth in een extra-vagant toilet, de jonge prins Leopold, bleek en braafjes in zijn zwart kostuum, minister Cooreman, correct, statig en dan vooral, burgemeester Braun op zijn Paasbest, in een schitterend uniform. Hij glimlacht niet, hij is heel en al een glimlach, de verpersoonlijking van geluk, trots, jovialiteit, bonhomie, al door-heen in zijn blik, zijn wit haar, zijn mooie baard.

Een stralende Braun, anderhalve kop kleiner dan koning Albert, maar wel tweemaal zo dik.

De mensen juichen, roepen, de vlaggen wapperen, bolhoeden vliegen de lucht in, kinderen wuiven en werpen bloemen.

Triomf die dag, triomf alle dagen van deze fantastische wereldtentoonstelling!

4 Augustus 1914! Werklieden zijn nog aan 't afbreken en 't opruimen op de plaats van de W.T., wanneer ons land onverwachts in de oorlogsgruwel wordt gedompeld: het leger moet wijken voor de overmacht, dra komt Gent aan de beurt. Zal de stad het verschrikkelijk lot van Dinant, Leuven, Dendermonde ondergaan?

Burgemeester Braun zal alles in het werk stellen om Gent van de vernieling te redden. Hij trekt zelve buiten de stad, het Duitse leger tegemoet. Hij kent de mensen, ook de gewoonten en zeden van de Pruisische officieren; men vangt geen vliegen met azijn, denkt hij, die Pruisen zijn ongetwijfeld verlekkerd op wijn en sigaren en hij beloofde er hen dan ook een ganse vracht van. Gent bleef gespaard, maar de oorlogsjaren waren zwaar, afschuwelijk; oneindig groot was de ellende van de bevolking. Burgemeester Braun heeft in die bezettingsjaren hemel en aarde verzet om het lot van zijn stadsgenoten te lenigen tot 29 maart 1918, toen hij met schepen De Weert door de Duitsers werd aangehouden en naar het kamp van Celle-Schloss bij Hanover werd gedeporteerd. Hij was er een toonbeeld van optimisme, goed humeur en jovialiteit.

Enkele dagen voor de wapenstilstand werd hij door de Duitsers die wisten dat het einde naderde en het ergste voor hun troepen in België vreesden, in vrijheid gelaten en tot aan de grens begeleid. In het station van Hannover woonde hij een geregeld gevecht bij tussen opstandige soldaten en trouw gebleven eenheden.

In het station van Pepinster werd hij een tijdlang opgehouden om doorgang te verlenen aan... de vluchtende Willem II.

Met kar, trein en buurttram keerde hij Gentwaarts terug.

Er was echter veel veranderd. Braun begreep dat hij de burgemeester van een bepaald tijdvak was geweest, van een periode die met en in de oorlog was gestorven.

In juli 1921, na een burgemeesterschap van een kwart eeuw, diende hij vrijwillig ontslag in.

Het was het wijs gebaar van een wijze man. Hij stierf enkele jaren later, in 1927, ver van zijn geliefde stad, te Vichy.

Gent heeft hem, op de plaats zelve die zijn naam draagt en waar het middelpunt van zijn groots plan ligt, een sober monument opgetrokken, doch zijn aandenken blijft ten eeuwige dagen gegrift in het hart van alle Gentenaren.

Pierre KLUYSKENS

KUNSTENAARS WERKZAAM IN DE GRAFELIJKE RESIDENTIES TE GENT TIJDENS DE 14E EEUW

Reeds bij de verhandeling over de van Eyck's hadden we de bemerking gemaakt, dat het zeer interessant zou zijn om de documenten van het Prinsenhof te Gent op te sporen en te publiceren. De vraag werd dan ook gesteld wie de moed zou hebben om dit enorm groot archief dat bewaard wordt in archieven van verschillende steden in België en Frankrijk op te sporen. De gedachte kwam toen op dat wij dit in geen geval zouden doen, maar na jaren kregen we een andere visie. Daar er nog maar zeer weinig opzoeken gedaan werden i.v.m. dit hertoglijk paleis was de uitdaging dan ook zeer groot. Het is echter de eerste maal dat getracht wordt een overzicht te bieden van de kunstproductie daterende uit de 14de eeuw in het Hof ten Walle.

De Gentse kunstenaars waren in de eerste helft van de 14de eeuw totaal gericht op de Parijse kunst, hun stijl loochent dit zeker niet. In Parijs, de internationale smeltkroes van de Europese kunst, waren in die periode tevens Gentse kunstenaars werkzaam. Een voorbeeld hiervan is "Jehan de Gand, peintre demorant a Paris" die voor madame d'Artois drie grote en een klein rond "a ymages de l'ovraige de Rome" in 1328 vervaardigde¹.

In het laatste kwart van de 14de eeuw zien we onder impuls van hertog Filips de Stoute, dat een ander centrum zeer belangrijk werd nl. Dijon.

LODEWIJK VAN MALE EN DE HERTOGELIJKE RESIDENTIE TE GENT

Iedere Gentenaar kent het Prinsenhof en talrijke legendes wisten door eeuwen heen hun weg te vinden. Spijtig genoeg is er maar weinig wetenschappelijk werk verricht i.v.m. dit paleis.

*Ubi edmandus barba uerica tynny
 deus edmandus luyt est luyt nouiff
 si qua fuit uerica qd nuda sola fuit.*

Aldus ginck de wapen van Simon de Mirabelle tot Sente Verle boven sin tombe; hij was fondateur van het nieu closter dat men hiet den groeien Briele. Hij trau- de de bastart dochter van grave Louis van Male. Uit: Memorien van Antho- nio de Succa, f. 62 v° (17de eeuw), Brussel Koninklij- ke Bibliotheek Albert I.

In juli 1231 verkocht Hugo II, kastelein of burggraaf van Gent, en zijn vrouw Oda zijn eigendommen met het Hof ten Walle gelegen tussen het Gravensteen en Wondelgem aan Alexander Braem de la Lune. De naam van Hof ten Walle wijst er op dat er een ophoging van de grond was gebeurd. Al vlug kreeg het gebouw van Messire Alexandre of Ser Sanders de naam van zijn eigenaar. In 1323 kocht Simoen de Mirabello, ruwaard van Vlaanderen en gehuwd met Isabella van Lierde, bastaardzuster van graaf Lodewijk van Nevers, het Hof (Ser) Sanderswal van de gebroeders Sersanders. Simon de Mirabello, natuur- lijke zoon van de Lombardische bankier Jan, was één der rijkste bankiers van zijn tijd. Ook de bruidschat van Isabella van Lierde verrijkte zijn fortuin met "trois cens livres de terre, a lui et a ses hoirs issous dou dit mariage". In 1340 wilde Simon de Mirabello het goed afstaan aan de Victorijnen voor de op- richting van een klooster. Dit werd door Lodewijk van Nevers een jaar nadien bekrachtigd. Daar Simon zich geschaard had achter de politiek van Jacob van Artevelde tegen Lodewijk van Nevers werd hij op 9 mei 1346 vermoord door de aanhangers van de graaf. Hij werd begraven in de St.-Veerlekerk. Isabella van Lierde hertrouwde met Arnout, heer van Rommene, die in het geschil tussen Vlaanderen en Brabant partij had gekozen voor Wenceslas en Joanna van Brabant. Lodewijk van Male - sinds 1346 graaf van Vlaanderen - wist zich (ten onrechte) in 1353 deze eigendom door beschuldigingen en aantijgingen toe te eigenen. De graaf verbouwde het tot een paleis en tot in de 17de eeuw brachten zijn opvolgers er talrijke veranderingen aan. Later stemde hij er in toe dat Isabelle van Lierde levenslang een vleugel van het kasteel zou mogen betrekken. Lodewijk van Male liet het toenmalige hof grotendeels afbreken en heropbouwen in een eigentijdse gotische stijl. Vanaf 1366 werd het gebouw de woonplaats van de graven van Vlaanderen en verkreeg het onder het Bourgon- dische hof de naam van Prinsenhof². Voortaan zouden er de vorsten genieten van pracht en praal, banketten en feestelijkheden tijdens hun verblijf te Gent.

Reeds in het begin van de 14de eeuw werd de grafelijke residentie te Gent vermeld³, doch we mogen aanvaarden dat het hier gaat om het Posteernehof. De Potter⁴ vermeldt dat het hof ter Posteerne reeds in 1322 door Lodewijk van Nevers bewoond werd en van toen af aan rijkelijk opgesmukt werd.

Doch reeds daarvoor treffen we regelmatig rekeningen aan ter verfraaiing van het Posteernehof. In juli 1302 leveren Clais Kenif, Heinric de Pape beiden woonachtig te Gent, Evrart Rinvisch van Brugge, Jakemart de la Capiele, Wauter de Scatille, Bette de Houke en Jehan de Lille lakens voor het grafelijk hof te Gent⁵. Dat hierbij beroep werd gedaan op Gentenaars is begrijpbaar. Gentse handelaars leverden in die tijd stoffen aan de belangrijkste adellijke personen in de Nederlanden en in Frankrijk⁶. In 1308-1309 vervaardigde Jehan le tapicier een tapijt voor de grafelijke residentie te Gent, die hij afleverde aan Jehan de Gand. De graaf deed in die periode tevens bestellingen te Gent⁷. Gent was blijkbaar bekend voor het borduurwerk en Gentse borduurwerkers kregen in die periode tevens bestellingen van buitenlandse hoven⁸.

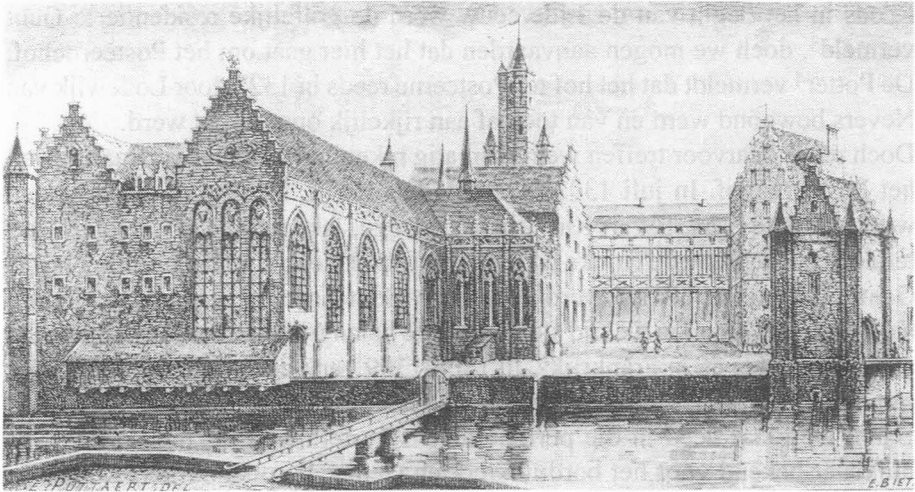
In 1337-1338 kreeg de Gentenaar Jehan Bernard 4 ponden en 7 schellingen "pour faire une ymage de Loys nos demissel"⁹. In 1347-1348 werd deze zilversmid opnieuw bedacht door de graaf met een opdracht¹⁰. Zoals reeds vermeld voorzag Simon de Mirabello in 1340 dat het Hof ten Walle een klooster zou ondergebracht worden.

Op 10 maart 1341 verleende Lodewijk van Nevers, graaf van Vlaanderen, een oorkonde aan Simon de Mirabello van Halen en echtgenote Isabella met de toestemming om in hun huis ten Walle een klooster op te richten. In deze oorkonde wordt melding gemaakt van alle bezittingen die aan het op te richten klooster worden geschonken. Het initiaal E van deze oorkonde is zeer rijkelijk versierd geworden door een waarschijnlijk Gents verluchter¹¹.

De opsmuk van het Hof ten Walle door kunstenaars begon pas in 1361-1362. Het gaat hier om reparaties, schilderijen en verguldsel. Opvallend is wel dat voor het beeldhouwwerk beroep werd gedaan op een kunstenaar van Doornik, Sanders de Tournay¹², terwijl er te Gent in die periode belangrijke beeldhouwers werkzaam waren¹³. In 1365 werd de hofschilder van Lodewijk van Male, nl. de Gentenaar Jan van der Asselt, belast met de schildering van de kapel in het Prinsenhof. Deze kapel werd versierd met een reeks grafelijke portretten. Een gelijkaardige serie schilderde deze Gentse kunstenaar in 1374 in de grafelijke kapel in de O.L. Vrouwekerk te Kortrijk. Deze Kortrijkse reeks gravenportretten werd in 1419 als voorbeeld gesteld voor een gelijkaardige serie in het Gentse stadhuis¹⁴.

Lodewijk van Male liet het Mijns heeren hof van Vlaanderen of het Posteernehof omstreeks 1370 vergroten.

Zijn schoonzoon Filips de Stoute, die op 19 juni 1369 te Gent in het huwelijk trad met Margaretha van Male deed bestellingen bij Gentse kunstenaars. In 1372-1373 ontving "Florentin de Gand, orfevre, demorant a Gand en Flandres,

Prinsenhof (Hal, Kapel, Voorplein rond 1500).

pour l'or en façon d'une ceinture d'or pesant XII esterlins d'or que monseigneur de Flandresd avait donné à monseigneur par mandement donné XIX sept CCC LXXI" en "A Florentin de Gand, orfevre, pour un tuel d'argent acheté de lui pour mettre en un grant chapeau a chevaucher pour monseigneur II frans I tiers"¹⁵. Dhanens¹⁶ identificeert deze Florentin de Gand met Fleurkin Vilain. Margaretha van Male kon niet weerstaan aan de prachtige kunstwerken vervaardigd in de Arteveldestad. Op 5 april 1372 bestelde zij "A Boudouijn Hoetals, orfevre demorant en la ville de Gand en Flandres pour trois onces XV esterlins de perles delivrées par lui de nostre commandement a Jehannin Posteau, brodeur de madame"¹⁷. In opdracht van deze edele dame schilderde Jehan de Rome, die te Gent verbleef "pour un baston a faire le lit de ma dame et peintre ycelle a escussions des armes de ma dame, un franc VII s. X d."¹⁸. Zoals later Jan van Eyck en Pieter Pauwel Rubens werd in 1378 de Gentse hofschilder Jan van der Asselt belast met hertoglijke missies¹⁹. In 1378-1380 schilderde hij in opdracht van de hertog een voorstelling van O.-L.-Vrouw voor het Prinsenhof te Gent²⁰. Door de oorlogsomstandigheden tussen de Gentenaars en de graaf werd deze schildering maar pas in 1388 voltooid en dit in opdracht van Filips de Stoute. Reeds in 1378 had de hertog beroep gedaan op deze Gentse hofschilder in verband met een steekspel dat gehouden werd te Gent. Een jaar nadien liet Lodewijk van Male belangrijke veranderingswerken uitvoeren in het Posteernehof²¹. Het Memorie van Gent leert ons de reden daarvan kennen: "Anno 1379 dede de grave Lodewijck maecken de posteerne, daer hij wonderlick huys hielt ende seer costelick let jonck geselschap; ende hij en hadde bij hem gheene edellieden noch wijse personen;... maer nam in sijnen raedt jonghe lieden, die spelen en dansen consten". Deseyn²² weet daarbij te vermelden dat de graaf zo vaak van het Prinsenhof naar zijn speel- en

liefdesgezellingen in het Posternehof reed, "dat deze weg zijn sporen in het stadsplan heeft nagelaten".

In 1379 brak een felle opstand te Gent tegen de graaf uit. Aanleiding daarvan was enerzijds de toelating tot het delven van een verbindingskanaal tussen Brugge en de Leie, waardoor de Gentse graanstapel omzeild werd; en anderzijds de moord op een grafelijk baljuw, die zonder toestemming van de schepenen - zoals voorgeschreven - een Witte Kaproen had aangehouden²³. Deze opstand kende zijn hoogtepunt op 27 november 1382 op het slagveld te Westrozebeke met een smadelijke nederlaag voor de stad waar tevens Filips van Artevelde het leven bij liet.

Ondanks de talrijke conflicten tussen Lodewijk van Male en Gent kreeg de bekende kunstenaar André Beauneveu in het begin van 1381 de opdracht "pour causes de noz ymaiges" in het Gentse prinsenhof²⁴. Deze belangrijke kunstenaar is vooral bekend voor zijn prachtige miniaturen in de psalter van de Jan, hertog van Berry. Typisch voor deze miniaturen zijn de bijna versteende figuren (waarbij de gebaren belangrijk zijn) gezeten op een rijkelijk uitgewerkte monumentale troon. De vlak afgesloten ruimte houdt ook op achter deze troon. Het perspectivisch wegvluchten van het tegelpatroon, zoals we reeds bemerken bij Jan Baudolf, is hier totaal achterwege gelaten. Dit verraaft dat de kunstenaar in de eerste plaats een beeldhouwer was. Aan Beauneveu wordt het prachtig Catharinabeeld in de Gravenkapel van de O.-L.-Vrouwkerk te Kortrijk toegeschreven, die wij vroeger reeds in verband wilden brengen met de Gentse beeldhouwer Nicolas de Hane²⁵.

Op 31 mei 1382 kocht Jan van Riddersvoorde in naam van deze Lodewijk van Male zilveren en gouden voorwerpen bij Vlaamse zilversmeden²⁶ en bestelde rijkelijke gewaden bij Coppin Delletailliere en Lieven van Melle²⁷.

FILIPS DE STOUTE LIET HET PALEIS VERDER OPKNAPPEN

Na de dood van Lodewijk van Male (30 januari 1384) sloot diens schoonzoon en opvolger Filips de Stoute, hertog van Bourgondië op 18 december 1385 met Gent "De vrede van Doornik", waardoor een einde kwam aan de grote Gentse oorlog. We bemerken dan ook dat de belangrijkste Vlaamse kunstenaars werkzaam waren in het Gentse Prinsenhof. In 1385 verfraaide de vermaarde Ieperling Melchior Broederlam in opdracht van Filips de Stoute het gebouw met decoratieve versieringen²⁸. In dezelfde periode schilderde Jan van der Asselt in opdracht van de hertog een altaarstuk voor het Gentse Minderbroedersklooster. De kloostergebouwen moesten in de vorige eeuw plaats maken voor het huidig gerechtshof. Dit klooster stond vlakbij het Posternehof²⁹.

We hebben reeds vroeger geopperd dat Melchior Broederlam, de belangrijkste pré-Eyckiaanse paneelschilder, mogelijks zijn opleiding heeft genoten bij Jan van der Asselt³⁰.

Broederlams schilderijen tonen een duidelijke verwantschap met de Gentse miniatuurkunst uit het laatste kwart van de 14de eeuw. De realistische weergave waarbij de onderlinge relatie van mensen - met een anecdotische of narratieve inslag - zichtbaar wordt, vinden we zowel in de school van Ieper als bij deze van de Arteveldestad en Brugge. Er is duidelijk een relatie tussen Broederlams zijluiken aan één van de retabels van Jacob de Baerze te Dijon en de Gentse handschriften, die tot stand kwamen kort voor de werkzame periode van de Ieperse kunstenaar³¹. Deze retabels waren kopieën naar voorbeelden uit de Bijloke te Gent en het Prinsenhof te Dendermonde. Iconografisch stellen de luiken de cyclus van de jeugd van Christus voor. Vernieuwend in de schilderkunst ten noorden van de Alpen is - zoals we reeds aantreffen in de Gentse miniatuurkunst - de integratie van de figuur in de architectuur en in een natuurlijke ruimte. De traditionele gouden egale achtergrond wordt open gebroken en de "horror vacui" (= een opeenstapeling van figuren en zaken) wordt vervangen door een geordende perspectievische ruimte met een doorkijkje naar een aanpalende kamer of door een landschap met een intensifiëring van de diepte-illusie door o.a. de personages te laten verschijnen van achter andere compositie-elementen (de ezel komt achter de tempel te voorschijn). Kenmerkend is de gevoeligheid voor de diffusie van het licht. Sommige kunsthistorici menen te mogen aannemen dat één van de Vlaamse retabels - die als voorbeeld diende - eveneens voorzien was van luiken door Broederlam. Dit is echter wel iets te voorbarig daar de akte enkel gewag maakt dat de houten altaarstukken kopieën zijn naar de retabels te Gent en te Dendermonde³².

In 1385-1386 vervaardigde de zilversmid Jacquemart Lenet twee vergulde bekers die hij moest leveren aan meester Martin, stads-klerk van Gent³³.

Een bezoek van de vorsten aan Gent ging steeds gepaard met een rijkelijke ontvangst door het stadsbestuur. Voor het eten en drinken stond de presentmeester in. Deze taak werd meestal waargenomen door de stadsschilder. Met deze taak werd dan ook de Gentse grootmeester Pieter Poele, alias van Beervelde, in 1386-1387 belast³⁴. In dezelfde periode schilderde Pieter van Beervelde een vaandel met de wapens van Vlaanderen "in goede olieverf" en ontving hiervoor 11 s. gr.³⁵.

Hoewel de hertogen van Bourgondië het Hof ten Walle als nieuwe grafelijke residentie gekozen hadden, zien we dat zij begaan bleven met het Posteernehof. In 1387-1388 leverde Lievin Gheilinc stoffen aan Colard van der Clyte, heer van Komen, voor deze oud-grafelijke residentie³⁶ en in 1389-1390 werd binnen het hof een fontein geplaatst³⁷. Mogelijks werd in die periode het Posteernehof langs de zijde van de Torenpoort uitgebreid met een kanselarij³⁸.

We mogen tevens het altaarstuk (1386) van Jan van der Asselt in opdracht van Filips de Stoute voor de kerk van de Minderbroeders te Gent in verband brengen met het nabij gelegen Posteernehof³⁹.

Dankzij het rijke Vlaanderen dat vanaf 1384 geregeerd werd door de Bourgon-

dische hertogen kon Filips de Stoute zijn groeiende macht duidelijk tonen. Dijon werd de hoofdplaats van dit machtig rijk en de hertog ontbood dan ook talrijke Vlaamse kunstenaars om naar Dijon te komen werken. Ook Gentse kunstenaars waren werkzaam in deze Bourgondische stad. Nadat Lieven, Mant en de toen hooggevaardeerde Claes de Hane, Gentse beeldhouwers, zich in 1385-1386 zich aldaar hadden gevestigd⁴⁰, kwamen ook de schilders Gerrit van Nijvel en Torquin van Gent zich bij hen vervoegen om de grafelijke kapel in het Kartuizerklooster in 1390 op te smukken⁴¹. In 1396 was Melchior Broederlam opnieuw werkzaam in het Prinsenhof en ontving hiervoor 87 ponden. Hij schilderde o.a. twee grote blazoenen met de wapens van Bourgondië. Blijkbaar werd in die periode het Hof ten Walle rijkelijk opgesmukt. Op de glazenier Jacob deed men een beroep om de ramen in de kapel en in andere lokalen van glas te voorzien⁴². Een jaar nadien kreeg dezelfde glazenier de opdracht om "XIII piés de voirre a emploier aux feniestres de la chapelle et en une chambre du chateau (te Gent)"⁴³.

We mogen aanvaarden dat in de loop van de 14de eeuw het Hof ten Walle volledig verbouwd en opgesmukt werd in opdracht van Lodewijk van Male. Zijn schoonzoon Filips de Stoute zal dit paleis verder laten afwerken en decoreren, zodanig dat reeds omstreeks 1400 het prinsenhof een prachtig paleis moet geweest zijn.

VAN ELSLANDE Rudy
Docent Antiquairsopleiding IMOV-Gent
CMO-St.-Niklaas, Brucemo-Brussel
Acebe-Antwerpen, Cemov-Aalst & Cemov Oudenaarde

NOTEN

1. Dit moest geleverd worden aan Guillaume de Salins, kapelaan van mevrouw. Het bedrag voor deze kunstwerken betaald op 30 april 1328 bedroeg 5 lb. par.; Atrecht, Archives départementales du Pas-de-Calais, A. 48348.
2. R. De Herdt, Wat blijft er nog over van "ons geduchts heren hof ten Walle" of het Prinsenhof?, in: Toerisme in Oost-Vlaanderen, 25ste jg., 1976, nr. 2, blz. 25-28; Het Prinsenhof, in: Palmars, 9de jg. 1967, nr. 5, blz. 1-3; G. Deseyn, Gids voor oud Gent, Antwerpen-Weesp 1984, blz. 445-446.
3. 14-11-1300: Ipso die obiit Henricus Braem de Gandavo, legum professor, canonicus Tornacensis, qui, pro remedio anime sue et obitu seu anniversario in presenti ecclesia singulis annis in perpetuum faciendo, contulit huic ecclesie... Item habet presens ecclesia ex dono dicti domini Henrici tria arnamenta serica pro tribus ministris altaris cum duabus capsis sericis omnino estouratis et decenter paratis com intersignis armorum comitis Flandrie, ville Gandensis et ipsius dicti Henrici, intextorum in orfrayo caparum et ornamentorum predictorum (i.v.m. de Doornikse kathedraal), Dehaisnes, blz. 114.
Histoire de l'Art dans la Flandre, l'Artois et le Hainant avant le XVe siècle, Lille 1886.
4. F. De Potter, Gent van den Oudsten tijd tot heden, Geschiedkundige beschrijving der stad, dl. 8, Gent z.d., blz. 29.
5. Dehaisnes, o.c., blz. 124.

6. 1354: "Item pour deux pieches de chendal noir, fu porté a Ghant, XI s. III lb. XVI s." voor het ophalen van stoffen en gouden objecten aan Yolande de Bar, dame van Kassel; Rijsel, Archives départementales du Nord, Fonds de la chambre des comptes de Lille, B.842 (7782).
7. Omstreeks 1335: A mestre Symon Hermon, armoieur monseigneur de Flandre, et a Clay Vulnese, pour XII paires de paiement de Joustes que mon dit seigneur fist faire pour II paires se Joustes quant il fut a Gand en le semaine après les Brandons XX lb.; Brussel, Algemeen Rijksarchief van België (verder vermeld als A.R.A.B.) Rolrekening I, nr. 3.
8. 1432: A maistre Ogier de Gant, ouvrier de brodure, pour I chapperon ouvré de brodure a oyseaus et a escus armoiés pour madame la duchesse; Rekening van de ontvanger van Artois, Atrecht, Archives départementales du Pas-de-Calais, A 526.
9. Rekeningen munt Gent mei 1337-juni 1338; A.R.A.B., Rolrekening XV.
10. Payé a Jehan Bernard pour ouvrages d'orfèvrerie fais pour monseigneur XI lb. XIII s VI d p.; Rekeningen munt Gent mei 1347-juni 1348; A.R.A.B., Rolrekening XV, 3.
Op 24-9-1353 treffen we deze Jan Bernards aan in een geschil over de waarde van een doorgang; Gent, Stadsarchief, Jaarregister 1353-1354, f. 106v°.
11. A. De Schryver, Miniatuurkunst, in: Gent 1000 jaar Kunst en Cultuur, Gent 1975, blz. 350-351, nr. 577.
12. Pour le pumiel à l'aigle de Reuvre, pesant IIIIxx lb. a III gros et pour le dorure II lb. VII s. Item pour l'autre pumiel au lyon sur l'autre pinon pesant IIIIxxIV lb. a III gros.
Item pour le lyon deseure... pesant IIc lb. parmi le dorer et fachon.
Item pour III lions tailliés de pierre, pour les II ghenels de la chambre monseigneur.
...A Sanders de Tournay pour taillierles pierres dessus dictes... IX s.
Pour le pointure as ghenels III s.
Pour le pointure et le dorure en la chambre monseigneur XIII lb. IX s.
Item le pointure en la chambre madame I l(b). X s.; A.R.A.B., Rolrekening nr. XXV, 7.
13. R. van Elslande, De vijftiende-eeuwse Gentse kunst in de Vier Ambachten, in: Over den Vier Ambachten, blz. 1013-1026; Idem, Jan Eebins (±1345-1412), metselaar, beeldhouwer, architect en landmeter, in: Ghendtsche Tydinghen, 20ste jg., mei 1991, nr. 3, blz. 142-160.
14. R. van Elslande, Jan van der Asselt, hofschilder van Lodewijk van Male, in: De Leiegouw, 29ste jg., 1987, nr. 7, blz. 420-444.
15. Rekening van Robert de l'Amance, ontvanger van de hertog van Bourgondie vanaf 17 maart 1370 (N.S.71) tot maart 1372; Dijon, Archives départementales de la Côte d'Or, B. 1435.
16. Tussen de van Eycks en Hugo van der Goes, in: Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, Klasse der Schone Kunsten, 45ste jg., 1984, nr. I, blz. 70-71.
17. Rekening van Robert D'Amancé, ontvanger van de hertog van Bourgondië 1 april 1372-20 juli 1373, Dijon, Archives départementales de la Côte d'Or, B. 1435, f. 102.
18. Rekening van Amliot Arnout, Algemeen ontvanger van de hertog van Bourgondië 1-8-1375/30-7-1376; Dijon, Archives départementales de la Côte-d'or, B. 1445.
19. R. van Elslande, Jan van der Asselt..., o.c., blz. 420-444.
20. R. van Elslande, Jan van der Asselt, o.c., blz. 424-427.
21. Item à Picre le Grave, pour son loyer de demi an, fenissant le premier jour davril lan LXXVIII pour les ouvrages qu'il avoit faiz du command mon dit seigneur... à la Posterne à Gand, Rijsel, Archives dép. du Nord, Recette générale de Flandre, 1378-1380. In 1380-1381 werd het uurwerk van het Posteernehof op punt gesteld en verbeterd met twee klokken.
22. G. Deseyn, o.c., blz. 374-375.
23. W. Prevenier - M. Boone, De 'stadstaat'-droom, in: Gent / Apologie van een rebelse stad, Antwerpen 1989, blz. 90.

24. Nous Loys comte de Flandres, faisons savoir à tous que notre receveur de Flandre Henry Lippen a payé
Item au dit Henry (de Douzy nostre chambrelene) 60 lb. par. lesquels nous fismes envoyer à maistre Andrieu Beauneveu à Gand pour causes de nos ymaiges. Donné à Bruges soubz nostre siel le 5 jour de janvier 1380 (n.s. 1381); Rijsel, Archives du département du Nord, B 3236, nr. 10849.
25. R. van Elslande, Jan Eebins (ca. 1345-1412), metselaar, beeldhouwer, architect en landmeter, in: Ghendtsche Tydinghen, 20ste jg., 1991, blz. 144.
26. item a Jehan de Ruddervoorde payet present monseigneur de Gruuthuse, Williame de la Hasselt et Michel Co sur l'ouvrage de IIII granz po(n)z d'argent, II aiguiers II XIIe de scales doreez qu'il avoit faictez du commendement Monseigneur lesquellz furent desrobez a Bruges de ceulz de Gand dessoulz les mains dudit Jehan IIIc XVII lb.; Rijsel, Archives départementales du Nord, Fonds de la Chambre des Comptes de Lille, Carton l'année 1382.
27. Item, a Coppin Delleillaire et à Lievin de Melle, pour III houplandes III jupons et VI paires de cauches de noir drap, sorlers, robes, linges, estivaus, esporons, et autres necessitez pour les III pages monseigneur estant a Lille XXVII l(b). VIII s.; Ibidem, map jaar 1382.
28. A Melchior Broederlam, pointre monseigneur, auquel monseigneur a donné, par ses lettres sur ce faictes données le XXe d'avril IIIIxx et V, pour plusieurs ouvrages qu'il a fais pour monseigneur et encore doit faire C fr valent IIc X 1.
A Melchior Broederlam, pointre monseigneur, par lettres données le X IIIIe de septembres IIIIxx et VI, pour pluseurs estoffes a lui commandées a acheter et pour voir, Idem, Rekening van de algemene ontvanger van Vlaanderen, Jacques de Scryhem, van 11-3-1385 (N.S. 1386) tot 10-3-1386 (N.S. 1387).
29. R. van Elslande, Jan van der Asselt o.c., blz. 433-434.
30. R. van Elslande, Jan van der Asselt, o.c., blz. 439.
31. R. van Elslande, Het Weense handschrift van "Die Keure", in: Over den Vier Ambachten, Kloosterzande, 1993, blz. 892.
32. R. van Elslande, Jan Eebins (ca. 1345-1412), metselaar, beeldhouwer, architect en landmeter, in: Ghendtsche Tydinghen, 20ste jg., 1991, nr. 3, blz. 155.
33. A Jacquemart Lenet, orfèvre deux gobellez dorer pour donner a maistre Martin, clerc de la ville de Gand; Dijon, Archives départementales de la Côte-d'Or, B.1462, Rekening van Amiot Arnaur, algemeen ontvanger van de hertog van Bourgondië, vanaf 1 juni 1385 tot 1 juni 1386, f° 79 v°.
34. Presenten. Eerst van snoucken ende van wijne die ghepresenteert waren onser Vrouwen van Bourgoengnen ende onser Vrouwen van Nevers doe soe hier in de poert commen, xxiiij lb. xvij s. x d.gr.
Item, vanden presentwijne die in kannen ghesent es bij Pietre van Berevelt, waer af hij over gaf namez ende bijname wien hij ghesent was, waer hij ghenomen was, up wat daghe ende dat hij coste, xxvj lb. iij s. vj d. gr.; SAG.; Jaarregister 1386-1387.
35. Dehaisnes o.c., dl. III, blz. 137-139.
36. R. van Elslande, De van Eycks te Gent: Leerlingen en medewerkers (deel I), in: Ghendtsche Tydinghen, 13de jg., 1984, blz. 319-332.
37. A clais Bonin, pour donner as ouvrier de le nouvelle fontaine que monseigneur fait faire a Saint Martin a le Posterne CCCCII l(b).
A Laurent de Boulangne, maistre de ledicte fontainr CXIX j(b). VII s.; Rijsel, Archives départementales du Nord, Fonds de la Chambre des Comptes de Lille, Registres relatifs à la Flandre, Rekening van de algemene ontvanger van Vlaanderen, nr. 238 bis.
38. Een hofstede also soe ghestaen ende gheleghen es inde Pasternstrate, dat wijlen was de cancelrie, metgaders de pesterien (= bakkerij) der an clevende; Gent, Stadsarchief, jaarregister 1417-1418, f° 80. In 1419 was deze kanselarij bepand voor achterstel van rentebetaling gedurende 12 jaar, waardoor deze in handen kwam van de St.-Michielsparochie; Ibidem 1418-1419, f° 95.

39. R. van Elslande, Jan van der Asselt o.c., blz. 428.
40. R. van Elslande, Jan Eebins (ca. 1345-1412), metselaar, beeldhouwer, architect en landmeter, in: Ghendtsche Tydinghen, 20ste jg., 1991, blz. 143-144.
41. Id. A Girert de Nyvelles et Torquin de Gand, peintres pour imprimer l'oratoire de mon seigneur qui est au crepon de l'église des diz Chartreux, fevrier mil CCCIIIxx et IX; Rijsel, Archives départementales du Nord, Fonds de la Chambre des comptes de Lille, Registres relatifs à la Flandre, nr. 238 bis, f. 297.
42. A maître Jaque le vorrier, pour dix sept piez de verrière emploiez tant en la chambre de parement, en la chapelle, comme en autre lieux (de la maison de monseigneur à le Walle à Gand); Rijsel, Archives départementales du Nord, Registres relatifs à la Flandre, Rekening van de algemene ontvanger van de hertog van Bourgondië vanaf 1-2-1394 tot 1-2-1395, nr. 239.
43. Ibidem, Rekening van de algemene ontvanger Pierre Adorne, van 1-2-1395 tot 31-1-1396, nr. 140.

VIERING VAN ONS 25 JARIG BESTAAN

In 1996 bestaat onze Kring 25 jaar.

Zoals zal blijken uit dit kort overzicht werd eind 1971 de stap naar de onafhankelijkheid gezet.

Het idee een heemkundige kring te Gent te stichten ontstond op een Gouwdag (toen nog algemene vergadering geheten) van het Verbond van de Kringen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen. Deze had plaats op zaterdag 6 september 1969 in de namiddag in het Parochiehuis te Mariakerke. Daar werd door de Gentenaars die lid waren van heemkundige kringen uit de randgemeenten vastgesteld dat Gent-stad zelf geen eigen kring had. Uit dit idee groeide de eerste initiatieven die spoedig uitmondde in een eerste contactvergadering op zondag 11 januari 1970 in de poppenzaal van het Museum voor Volkskunde op de Kraanlei.

Men sprak toen van de Gentse Heemkundige Afdeling. (Afdeling van de Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen). Op die eerste contactvergadering werd nochtans besloten dat de naam Heemkring Gent zou gebruikt worden, later Heemkundige Kring Gent.

Dan volgden er met de regelmaat van een klok, voordrachten, rondleidingen, besprekingen, kleine tentoonstellingen, maar alles uitsluitend rond het thema Gent. Ook werden reeds enkele korte artikelen geplaatst in het gestencilleerd maandelijks "Mededelingenblad van de Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen". Vanaf het nr. 12 van 1970 tot en met het nr. 12 van 1971 kreeg het titelblad van dit Mededelingenblad er de vermelding "en de Heemkundige Kring Gent" bij.

Ook werd de rubriek "Wie weet antwoord" gevoelig uitgebreid wegens de vele vragen die binnenkwamen van de Gentse heemkundigen. Deze rubriek wordt

tot op heden met succes door ons verdergezet als "Vraag en Antwoord".

Op zondag 7 maart 1971 was er een werkvergadering waarbij het vooral ging over het programma, de structuur, enz. van de "afdeling". Kortom, het was een bezinning over hoe het verder moest met de Heemkundige Kring Gent, want zoals het nu al meer dan een jaar liep, zo kon het niet blijven duren. In feite bleven wij ter plaatse trappelen.

Na nog enkele gemeenschappelijke vergaderingen met het Bestuur van de Volkskundigen kwam duidelijk naar voor dat er geen overeenkomst kon bereikt worden tussen de Bond en de Heemkundige Kring. Daarvoor lagen de doelstellingen, de werkwijze, de financiering, de subsidiëring, enz. te ver uit elkaar en zo goed als niet te overbruggen. Elke vereniging had haar eigen publiek en haar specifiek werkterrein.

Het gevolg was dat op zondag 9 mei 1971 werd overgegaan tot de stichting van een autonome Kring die niet meer afhankelijk was van de "Bond der Oostvlaamse Volkskundigen" en de samenstelling van een werkcomité. Maar voor het zover was hadden er al allerhande samenkomsten plaatsgehad, zowel "en petit comité" als met het Bestuur van de Volkskundigen.

In het "Mededelingenblad" van juni 1971 verscheen een soort statuten betreffende de Kring die o.m. het lidmaatschap vastlegde en de doelstellingen bekendmaakten. Het zijn nog altijd dezelfde doelstellingen die in onze statuten als V.Z.W. voorkomen.

In hetzelfde nummer werd voor het eerst ons embleem bekendgemaakt, zijnde de Maagd van Gent. De allereerste ledenlijst werd ook gepubliceerd met 19 namen erop. Later bleek dat op die lijst één naam vergeten was en dan nog wel deze van ons huidig bestuurslid Mevrouw Van Geluwe-Eggermont!

Op latere vergaderingen in 1971 werden nog nieuwe leden ingeschreven zodat wij eindelijk afsloten met 58 leden. Tenslotte werden de 9 namen bekendgemaakt van de personen die het Bestuur van de Kring uitmaakten, iets wat voortgevloeid was uit het werkcomité, samengesteld op 9 mei 1971.

Aangezien wij sedert 12 mei 1971 een eigen bestuur hadden, konden wij beginnen met plannen maken voor een eigen tijdschrift en een eigen werking.

Op 21 december 1971 werd een speciaal nummer van "Ghendtsche Tydinghen" verzonden naar iedereen die ook maar in de verste verte enige belangstelling koesterde voor het Gents verleden. Dit was wat wij tegenwoordig het "nul-nummer" noemen. Een exemplaar werd ook toegestuurd aan de Gentse dagbladen die toen flink hun medewerking hebben verleend. De kar was aan het rollen en zoals u kunt vaststellen rolt ze na 25 jaar nog steeds en hopelijk blijft dat zo nog vele jaren.

Hoe ziet het programma van deze "viering" er uit?

Vooreerst heeft onze Kring de organisatie van de Gouddag van het "Verbond van de Kringen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen" op zich genomen. Traditiegetrouw heeft deze plaats in mei. In 1996 is dit de 12e mei. Hij duurt van

10 tot ongeveer 17u., met een tweetal sprekers in de voormiddag en een geleide wandeling in de namiddag. Wie zich daarvoor interesseert kruist dit aan in zijn agenda. Het volledig programma en het inschrijvingsformulier zal in het maartnummer steken.

In samenwerking met "De Vrienden van Jean Ray" wordt een boek uitgegeven bevattende 132 verhalen die John Flanders, alias Jean Ray, schreef in het dagblad "Het Volk" tussen 1948 en 1960 onder de titel "Dat was een tijd!". Meer nieuws hierover te gelegener tijd.

In de loop van 1996 zal ook de lijst verschijnen van de leden die in 1972 lid werden en dit tot in 1996 onafgebroken bleven. Aangezien het lidmaatschap hoofdelijk is zal voor het bepalen van 25 jaar lidmaatschap er rekening mee gehouden worden dat bij het overlijden van het lid in de loop van de voorbije 25 jaar, wanneer de echtgenoot of de echtgenote het lidmaatschap overgenomen heeft, hij of zij in de lijst zal opgenomen worden.

Ook zal in 1997 opnieuw een Register verschijnen met al de artikels die verschenen zijn gedurende de 25 eerste jaren. Grosso-modo zal het stramien gevolgd worden dat gebruikt werd in ons eerste register opgesteld in 1982 door Jozef Bombay. Deze keer wordt het werk geklaard door Marc Rummens (zie hierover G.T. 1989 - Nr. 4 - p. 238).

Tenslotte heeft het Bestuur beslist de oudere jaargangen van "Ghendtsche Tydinghen" *gedurende het jaar 1996* (van 1 januari tot 31 december) in prijs te verminderen. In plaats van 400 fr. per jaargang wordt het maar 250 fr., dit om aan de latere leden de gelegenheid te geven hun verzameling aan te vullen. Nochtans twee bemerkingen ter zake: Eerstens kunnen de goedkopere jaargangen maar vanaf 1981 geleverd worden. Deze vóór 1981 zijn ofwel uitgeput of er zijn maar enkele exemplaren meer voorhanden. En tweedens, bij verzending per post dienen de portkosten betaald zoals is aangegeven in eerdere G.T. en in de hoop dat Tante Post niet opslaat. Om deze kosten te vermijden komt u best G.T. kopen in ons Documentatiecentrum. Losse nummers van ons tijdschrift, voor zover ze voorhanden zijn, (jaargangen worden niet uiteengehaald) kunnen bekomen worden aan 45 fr. in plaats van 70 fr.

André VERBEKE

GENTSE VONDELINGEN EN VERLATEN KINDEREN GEPLAATST TE HEUSDEN (1839-1868)

Bij het doornemen van het Modern Archief van de deelgemeenten Destelbergen en Heusden, gedeponeerd in het Rijksarchief te Gent, trok het nummer 16 van Heusden mijn aandacht: *Register der vondelingen en verlaten kinderen, 1839-1868.* (1)

Meteen was mijn nieuwsgierigheid geprikkeld. Wie in Heusden? Na inzage constateerde ik dat het ging over kinderen door het Bureau van Weldadigheid van Gent geplaatst bij inwoners van Heusden.

Uiteraard zou ik hier een overzicht kunnen geven van de deplorabele toestand waarin zich het merendeel van de werkende klasse bevond. Vermeld ik enkel de mechanisatie van de weefnijverheid, de mislukte aardappeloogsten, einde de jaren veertig van de 19e eeuw, en de talrijke epidemieën.

Het voeden van een onvoorzien mondje meer, bij gehuwde of ongehuwde moeders, noopte vaak tot het te vondeling leggen of (tijdelijk) afstaan van het kind. De grauwe stad bood veelal geen soelaas voor deze kinderen, plaatsing bij pleegouders op de buiten was een van de meest aangewezen oplossingen.

DE PLAATSINGEN TE HEUSDEN

Voor de periode 1839-1868 worden in Heusden 48 kinderen geplaatst: 27 vondelingen (15 jongens en 12 meisjes) en 21 verlaten kinderen (15 jongens en 6 meisjes).

Vóór 1849	vondelingen 2	verlaten 0
1849	1	0
1850	3	2
1851	3	0
1852	1	0
1853	1	0
1854	2	0
1855	2	1
1856	1	0
1860	0	1
1861	2	0
1862	8	6
1863	1	0
1867	0	3
1868	0	8

1. Rijksarchief Gent, Modern Archief Heusden, nr. 16.

NAAM VOORNAAM	DAG EN PLAATS DER VERLATING	DATUM AANKOMST NUMMER VAN DE BRIEF	
DANUBE Ignatius	gevonden Gent 13 sep. 1839 wellicht 2 dagen oud	nr.	4138
LONDRES Dionysia	gevonden Gent in 1841		4244
GALLIJN Joannes	gevonden Gent 14 jul. 1849 10 dagen oud	3 aug. 1849	5469
GAENBEEK Melanie	gevonden Gent 30 dec. 1849 3 dagen	11 jan. 1850	5522
USTER Silvinus	gevonden Gent 21 apr. 1850 2 dagen	11 mei 1850	5558
DIERICKX Leonia	°Gent 19 jun. 1850 dochter van Nathalie	19 jul. 1850	1631
HEGGERICKX Augustus	°Gent 16 jan. 1850 zoon van Marie-Jeanne	19 jul. 1850	1610
CHAROL Clara	gevonden Gent 18 jul. 1850 nieuw geboren	9 aug. 1850	5592
TOBEL Joannes	gevonden Gent 24 jul. 1851 2 dagen	2 aug. 1851	5709
IJLBAK Joannes	gevonden Gent 28 jul. 1851 ongeveer 3 weken	30 aug. 1851	5713
POMMEL Flora	gevonden Gent 3 sep. 1851 ongeveer 2 dagen	7 sep. 1851	5730
GELDER Carolus	gevonden Gent 29 jan. 1852 ongeveer 3 dagen	6 feb. 1852	5767
VANDIJS Carolina	gevonden Gent 19 aug. 1853 nieuw geboren	10 sep. 1853	5997
MOLIJNS Petrus	gevonden Gent 21 jan. 1854 11 dagen	27 jan. 1854	6056
UTERS Petrus	gevonden Gent 1 feb. 1854 2 dagen	10 feb. 1854	6061
VERSTRAETEN Felix	°Gent 27 apr. 1850	16 maa. 1855	1836

KWEEKOUDERS	ADRES	VERTREK	AANMERKING
VAN BRUSSEL Benedictus	Dries		Vondeling gratis gehouden
VAN BRUSSEL Benedictus	Dries		Vondeling gratis gehouden
DE WILDE Petrus werd geschrap	Dorp	in 1854 <i>ingedregen</i>	<i>idem</i> , nu bij DE VISSCHER Nard
VAN DER CRUIJSSEN Charles	Dorp	8 sep. 1850 <i>ingedregen</i>	<i>idem</i> , vacciné 3 sep. 1850 Mr. Bernard
DE KUIJSSCHER Seraphinus	Dries	†14 jul. 1850	<i>idem</i>
DE KUIJSSCHER Seraphinus	Dries	weggehaald 1851	verlaten
PRAET Petrus werd geschrap PRAET IVO	Dorp	†3 mei 1851	verlaten
VAN DER CRUIJSSEN Charles	Dorp	†4 jul. 1851	vondeling, vacciné 11 sep. 1850 Bernard
VAN HOORDE Wenceslas	Dorp	†6 aug. 1851	vondeling
VAN HOORDE Wenceslas	Dorp	†2 mei 1853	vondeling
POELMAN Carolus	Dorp		vondeling
DAMBRIJNE Casimier	Dorp	†6 mei 1852	vondeling
VERVAET Judocus	Dries		vondeling
VAN HOORDE Wenceslas	Dorp	†28 jan. 1856	vondeling
VAN ACKER Jacobus	Dries	ingetrokken 19 jul. 1859	vondeling
DEGELAS Joannes	Melhoek		verlaten zoon van Joanna Carolina

NAAM VOORNAAM	DAG EN PLAATS DER VERLATING	DATUM AANKOMST NUMMER VAN DE BRIEF	
		nr.	
MUNTE Elisabeth	°Gent 27 maa. 1842		4674
NIJLENS Mathilde	gevonden Gent 12 okt. 1855 6 dagen	14 okt. 1855	6250
WELAN Isabella	gevonden Gent 22 apr. 1856 1 maand	2 mei 1856	6327
VERLEYE Adolphus	verlaten Gent 26 mei 1860	24 jun. 1860	2010
NORIVEL Hyacinthia	gevonden Gent 24 feb. 1859 2 maand	2 aug. 1861	6673
BILF Desideria	gevonden Gent 2 okt. 1861 3 dagen	7 okt. 1861	6959
FORDA Hieronimus	gevonden Gent 18 jan. 1862 10 dagen	20 jan. 1862	7012
SERBRUIJNS Victor	°Gent 31 jan. 1862	19 feb. 1862	2078
ORLIN Ivo	gevonden Gent 16 feb. 1862 3 dagen		7020
KEIRPELS Hortensia Maria	°Gent 8 maa. 1862	19 maa. 1862	2083
JOOS Josephus	°Gent 14 maa. 1862	26 maa. 1862	2086
DE MEYER Marie Josepha	°Gent 14maa. 1862	27 maa. 1862	2084
DURNIER Leo	gevonden Gent 26 maa. 1862 8 dagen		7032
URTAL Marcellus	gevonden Gent 10 jun. 1862 1 dag		7048
BAUTERS Louis Joseph	°Gent 22 jun. 1862	22 jul. 1862	2105
BAN Nathalis	gevonden Gent 7 jul. 1862 pas geboren	22 jul. 1862	7054

KWEEKOUDERS	ADRES	VERTREK	AANMERKING
FIERMANS Martin	Dorp	vertrokken met Fiermans	vondeling (sic)
FIERMANS Martin	Dorp	†17 maa. 1856	vondeling
FIERMANS Martin	Dorp	†22 sep. 1856	vondeling
VAN LAERE Leonardus	Dries	afgehaald 22 jul. 1861	zoon van Maria Theresia
VAN LAERE Leonardus	Dries		vondeling
DE KUIJSSCHER Jean	Dorp		vondeling
DE KUIJSSCHER Leopold	Dorp	†11 jun. 1862	vondeling
JANSSENS Engelbert	Dorp		verlaten zoon van Marie Thérèse
IMPENS Charles	Dorp	†8 maa. 1862	vondeling
Taelman Paulus	Dorp	†26 maa. 1862	verlaten dochter van Marie Thérèse
DE BACKER Felix	Dorp	†19 feb. 1863	verlaten zoon van Marie Joos
Eekhaut Francies	Dorp	†22 nov. 1862	verlaten dochter van Constantia
Taelman Paulus	Dorp	†21 aug. 1863	vondeling
DE KUIJSSCHER Leopold	Dorp	†26 jun. 1862	vondeling
VAN EESVELDE Charles	Dries	naar Melle, eerst stond Gentbrugge	verlaten zoon van Ida Maria
DE KUIJSSCHER Leopold	Dorp	déplacé à Munte	vondeling

NAAM VOORNAAM	DAG EN PLAATS DER VERLATING	DATUM AANKOMST NUMMER VAN DE BRIEF	
OM Quintinus	gevonden Gent 8 aug. 1862 4 dagen	nr.	7066
VAN ACKER Petrus	°Gent 20 aug. 1862		3014
VOR Valerie	gevonden Gent 16 dec. 1862 8 dagen		7098
ZEILER Walterus	gevonden Gent 28 dec. 1862 6 dagen		7102
FART Augustina	gevonden Gent 28 jan. 1863 8 dagen		7108
DECOCKER Carolus	°Gent 5 dec. 1867		2265
VAN DE VEERE Jan	°Gent 12 dec. 1867		2266
GABRIELS Maria Fernandina	°Gent 23 nov. 1867 dochter van Josepha Francisca		2267
DE BLEU Henricus	°Gent 25 jan. 1868		2272
DE GRAEVE Maria Ludovica	°Gent 24 dec. 1867		2270
BUGUE Eugenius Emilius	°Gent 15 jan. 1868	27 feb. 1868	2274
DE PAUW Gustave	°Gent 4 feb. 1868	29 feb. 1868	2275
SERGEANT Prosper Joseph	°Gent 14 apr. 1868	5 jul. 1868	2289
CAP Leonia	°Gent 27 sep. 1868	21 okt. 1868	2298
MAYLANDER Elodia	°Gent 18 jan. 1868	11 nov. 1868	2301
DE VOS Marie Josephine	°Gent 4 dec. 1868	10 dec. 1868	2302

KWEEKOUDERS	ADRES	VERTREK	AANMERKING
DE LETTER Casimier	Dorp	†19 aug. 1862	vondeling
DE LETTER Casimier	Dorp	<i>ingedregen vóór juli 1863</i>	verlaten zoon van Pelagie
EECKHAUT Francis	Dorp		vondeling
VERSTICHEL Dominicus	Dorp		vondeling
BEYAERT Fledenc	<i>Ter Laakt</i>	<i>ingedregen 1 jul. 1863</i>	vondeling
DE BACKER Felix	Dorp		verlaten
COLMAN Augustinus	Dorp	naar Ertvelde 8 feb. 1868	verlaten
VAN BRUSSEL Seraphin	Dorp	†3 mei 1868	verlaten
COLMAN Augustinus	Dorp	†19 feb. 1868	verlaten zoon van Philomena
MEULEMAN Petrus	Melhoek	wedergedraegen 24 maa. 1868	verlaten dochter van Maria Theresia
COLMAN Augustinus	Dorp	29 mei 1868 door de de moeder afgehaald	verlaten zoon van Josephine Sidonie
DE KUIJSSCHER Louis	Dorp		verlaten zoon van Francisca
VAN EECKHOUTE Francis	Dorp		verlaten zoon van Melanie Sergeant
DE ROCKER Petrus	Dorp	†25 jan. 1869	verlaten zoon van Sophie Cap
MATTENS Ivo	Ter Laakt		verlaten zoon van Leocadia
DE WILDE Auguste	Ter Laakt		verlaten dochter van...

Onder de 27 vondelingen zijn er drie pasgeborenen en van twee wordt geen *vindleeftijd* medegedeeld. Voor de berekening van die gemelde leeftijd blijven dus nog 22 kinderen over. Met twee extremen namelijk 60 en 30 dagen wordt evenmin rekening gehouden. Van de overgebleven 20 kinderen bedraagt aldus de gemiddelde *vindleeftijd* \pm 6 dagen.

De plaatsingen van de vondelingen en de verlaten kinderen situeert zich overwegend in het dorp (34x) en op de dries (9x), en sporadisch in de wijken ter Laakt (3x) en Melhoek (2x). In totaal worden 31 verschillende familienamen vermeld in het register. De familie De Kuijsscher spant de kroon met zeven plaatsingen. Eenmaal wordt een kind bij een andere familie binnen de gemeente ondergebracht. Joannes Gallijn wordt eerst bij Petrus de Wilde geplaatst en vervolgens bij Bernard de Visscher. Er zijn 19 gezinnen met één plaatsing, 7 met twee en 5 met drie. Uiteraard zijn er wijzigingen: terugbrengen, overplaatsingen, verhuis, overlijdens...

Teruggebrachte plaatsingen: vondelingen 3, verlaten 2.

Afgehaald zonder vermelding: verlaten 2.

Afgehaald door de moeder: verlaten 1.

Ingetrokken plaatsingen: vondelingen 1.

Elders geplaatst (Munte): vondelingen 1.

Vertrokken met pleegouders:

- niet vermelde bestemming: vondelingen 1.

- met vermelde bestemming (Melle, Ertvelde): verlaten 2.

Plaatsingen zonder vermelding van mutatie: vondelingen 9, verlaten 7.

Overleden: vondelingen 13, verlaten 7.

Voor deze laatste categorie is de gemiddelde levensduur berekend.

Leeftijd bij overlijden vanaf *vinddatum* voor de vondelingen en geboortedatum voor de verlaten kinderen.

< 1 maand: vondelingen 4, verlaten 2
> 1 tot 6 maand: vondelingen 3, verlaten 1
> 7 tot 12 maand: vondelingen 3, verlaten 4
> 1 tot 2 jaar: vondelingen 1
> 2 tot 3 jaar: vondelingen 2.

Erik L. SCHEPENS

Erratum

In het artikel "Vondelinge Sophia Stove (1840-1870)" van de Heer E. Ossieur, verschenen in ons Nr. 5, staat een foutje. Wil op p. 261 in de 16e regel het woord "Stofstraetje" veranderen in "Stoofstraetje".

PUZZEL 1995

MAG HET IETS MINDER ZIJN?

Dit jaar zijn we zeer goed gemutst. Vooraan in een auto hoor je keihard de "zware dreunen" van hedendaagse "lichte" muziek, alsof er 50 negers op een boomstam zitten te kloppen. Bij nader toezicht zie je dat de inzittende jongere daarvan een "kik" krijgt. Rechtover is ook de juffrouw, een madame van 55 jaar die aan gene man is blijven plakken, aan het zingen - nou ja zingen - van "It es nie moeilijk, it es gemakk'lijk". Juist, de stilte van de examenmaand is eindelijk verdwenen, en je voelt het is zomer. Dit jaar zullen we deze sfeer aan de "kwiezers" laten opsnuiven, zodanig dat we psychisch geen frustrerende opmerkingen meer in ons pseudo-onderbewuste moeten verwerken, zoals " 't was weer muile vol" of "wie zijn vader en moeder doodgedaan heeft, is nog te goed om aan diene kwies mee te doen", alhoewel we nu reeds denken aan die goede oude tijd. Toen was het nog een "apekot", zoals die vuilste onder de vieze gasten zou zeggen. Uiteraard gaan we het hebben over muziek. We komen daarbij zelfs tegemoet aan mensen die door onze "kwies" één of ander concert zouden *missen*. We willen onze geestesgekwelden echter niet op die manier *vormen*, want anders krijg je een *misvorming*.

U mag opnieuw de letterkens van de FAMILIENAMEN gaan tellen (Van & De ingerekend) en daarmee de familienaam gaan vormen van een modern componist, pianist en violist, die reeds gestorven is.

In 1934 was hij directeur van het conservatorium te Meknes (Marokko) en in 1945 was hij muziekmodulator bij de BRT. Als één der eersten beoefende hij vanaf 1953 de magnetofonmuziek met concrete en elektronische (illustratieve schilderachtige) geluidsmiddelen op een spontane aanvoeling van poëtische suggesties en dramatische situaties. Producer bij het IPEM te Gent. In zijn composities voor strijkers heeft hij de mogelijkheden aangetoond van niet-schrijvende muziek te beheersen. Vooruit dan maar, en jij Walter mag het ook zeggen hoor!

1) Deze wereldberoemde Italiaanse vioolvirtuoos (1782-1840) kreeg - in tegenstelling tot zijn concerten te Antwerpen, Brugge en Brussel - in Gent op 21 maart 1834 voor zijn optreden in de Sebastiaanschouwburg een overrompend applaus. Vooral de "Sonate Militaire" gespeeld op 1 snaar werd sterk op prijs gesteld. De Gentenaren waren dan ook vol droefheid toen ze in de krant van 11 augustus 1835 het valse bericht van zijn overlijden lazen. Vijf jaar later stierf deze violist en we vragen de laatste letter van zijn overlijdensplaats.

2) We willen de eerste letter weten van de componist van de "Vlaamse Leeuw".

3) Deze wereldberoemde hoog-romantische Duits-Hongaarse componist en pianovirtuoos (1811-1886), vanwie we de derde letter vragen, gaf twee succesrijke concerten op 2 en 4 maart 1841 te Gent.

4) Deze Gentse zanger en violist verliet door doofheid getroffen de muziek en wijdde zich zoals zijn broer aan de schilderkunst. Te Barbizon noemde Corot hem de "benjamin", maar wij zoeken de tweede letter van zijn echte naam.

5) Op 5 september 1765 speelde het negenjarig halfzieke wonderkind (Oostenrijk) op het nieuwe orgel in de abdij van Baudeloo aan de Ottogracht. Wij willen de laatste letter van deze later zo beroemde componist graag kennen.

6) Deze Gentse stadshoboïst was een lid van een belangrijk geslacht Gentse componisten, wiens werk een hoogtepunt was van de Zuidnederlandse muziek in de 18de eeuw. Hij stond tevens in dienst van de keurvorst van Beieren (München) en van de koning van Frankrijk (Versailles). De derde letter, graag!

7) Deze Gentse procurator van het Augustijnenklooster was niet alleen organist, pedagoog, maar tevens inspirator van de muzikale opluistering der erediensten. Baanbrekend voor het Vlaams muziekonderricht was zijn "Den ouden ende nieuwen Grondt van de Musiicke" (1662). Wij houden het hier enkel bij de vierde letter van zijn naam.

8) Deze bekende Drongense klein-kunstenaar scoorde in 1974 een hit met "He, he, 't is zomer", waarbij luilekkerland, de elfjes, Lamme Goedzak en uiteraard de gevraagde tweede letter van zijn naam niet mag ontbreken.

9) Walter De Buck heeft hem op twee manieren vereeuwigd. En van hem kennen we nog de maatschappijkritische en "aangebrande" liedjes in het Gents dialect over de vorige eeuwse industriële maatschappij. Ken jij de derde letter van zijn naam?

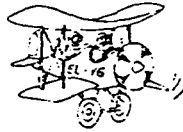
Als je alle gevraagde letters gevonden hebt, klinkt het antwoord je als muziek in de oren, en kan je de naam vormen van onze gevraagde componist, die in verschillende rozen schoot. Zijn aanwezigheid merk je nog steeds in het Patershol.

Gelieve ons niet met een koevoet, noch met een "end sossie" te lijf te gaan, maar Uw oplossing voor het einde van dit jaar naar het redactieadres te sturen: Lijnmolenstraat 149, 9040 Gent. Als daar geen muziek in zit?

De luidklinkende QUIZMASTER

GENSCHE WOORDE EN UITDRUKKIJNGE
Deel XXVI

Raak, raak,
neh twiedekker!

**Gentse woorden
& Uitdrukkingen**

*Bijnen geschart...
en oetiekend deur*

Eddy Levis & Gill. Van Geert

**Zien zei den blende
en toens geluuve zei
den duuve**

Syn.: "Iest zien zei den blende, en hij paktege ne lanfirre veur te gaan kakke; 'k Zal ne kier zien zei den blende (wanneer men niet onmiddellijk wil antwoorden); da zoe'k toch iest ne kier willen zien; me zulle zien; a da ziede van hier oas ge noar ginter kijkt" (als men iets niet gelooft). En tons < Sp.: "en ton-ses": en dan; nog een reliëk van de Spaanse overheersing.

"'t Zien gaet voor 't zeggen"

(Volksalmanak, 101, 1853).

"Zien is schoone zegt het spreekwoord"

(De Dobbelen Schae-pers Almanak, 34, 1815).

Eerst zien en dan geloven.

Morge brenge oas d'uile preeke

Syn.: "Morge brenge in een hoeiduuze zonder bom; 'k ziet ezuu al veur mijn uuge; ja, gij nie zul manneke (ventse, moatse); 't zal wel woar zijn; joach, ge zie da van hier; ja, da ziede van hier; a joach gij! Kan 't mij zuu veure stelle; ja in 't joar stillekes, oas d'uile preeke; a da zal nie waar zijn; en gij pijst da?!

Zamais de la vie (< Fr.: "Jamais de la vie": nooit); nuunt en van ze leeve, a joa-jik zie!": nooit.

Plaat 32

Waar hedde nu uwe neuze ingestoke?

Syn.: "Waar hedde 'U nu weere mee gemoeid? Waar hedde nu Uwe neuze tus-schegelapt (ingemengeld)? 't Es ne gruute moeial; hij es vrie moeialachtig; hij zit vol moeialderije; hij hee noar de moeialschole geweest; hij zoed hem beter mee 't zijne (mee zijn eige zoakes) moeie; girre gemoeid en nie gevraagd; minst moeiens best (iederien mee zijne nest); hij zoe hem doar beter niets van antrekke".

"Moejde hem elck metten zynen,

't waer beste"

(Proverbes, 1568)

Waar heb je je nu weer mee gemoeid; blijk geven van een grote bemoeizucht.

Broave es gien goave

Wanneer men van een braaf maar simpel iemand zegt: " 't Es nen broave", dan is de repleik daar meestal op: "Broave zijn es gien goave": iedereen kan dat.

Ge moet dad'an de klokke nie hange

Syn.: "Moe't guul de stroate weete dan?! Zwijg da." Je moet dat niet overal en aan iedereen gaan vertellen, je moet het zo niet van de daken schreeuwen; hou het stil.

Hij luup mee zijne stîrt tussche zijn biene

Syn.: "Hij zit in de put (- de patatte, de petoaters, de miezeere)": Hij is neerslachtig, hij is er het hart van in.

't Geluk es veur dhoeren en de boere

Syn.: "Ik ben mee mijn gat in de boter gevalle" (plaat 4 & 40) en "Vier zesse mee drei tirlijnge?" (plaat 6): bijzonder door het lot begunstigd worden.

GENT ELDERS ONTMOET

GEZIEN IN...

...het Museum Plantin-Moretus, Vrijdagmarkt, 22, te Antwerpen: een platte grond van Gent uit 1582. Deze platte grond maakt deel uit van het boek: "Description de tout les Pais-Bas, autrement appellés la Germanie inferieure" van Ludovico Guissardini, gedrukt door Christoffel Plantijn. Het museum bezit tevens de koperen drukplaat van de platte grond.

...het Speelgoed- en Keltenmuseum "Het Labyrint", Dries, 29, te Kemmel: een ganzespel gedrukt door Charles de Goesin - Disbecq, "boekdrukker en -verko-per in de Majorlijnstrate" te Gent.

...het Gruuthusemuseum te Brugge: enkele penningen en munten die, ofwel betrekking hebben op een Gentse gebeurtenis, ofwel waarvan de muntplaats Gent is.

Het museum bezit onder andere:

Een medaille geslagen ter gelegenheid van het huwelijk van Maximiliaan I en Maria van Bourgondië te Gent in 1477.

Een reeks munten zoals een penning uit de regeerperiode van Boudewijn IX van Konstantinopel (1194-1205, muntplaats Gent); een St.-Jans-goudgulden en een halve groot uit de regeerperiode van Lodewijk van Nevers (1322-1346, munthuis Gent); een gouden nobel uit de periode van de Gentse Calvinistische Republiek (1577-1584, munthuis Gent); een gouden lam, een $\frac{1}{4}$ oud gouden schild, een $\frac{1}{2}$ oud gouden schild, een oude gouden helm (ca. 1368), een gehelmde gouden leeuw en een gouden rijder uit de regeerperiode van Lodewijk van Male (1346-1384, munthuis Gent); een gouden nobel uit de regeerperiode van Filips de Goede (1419-1467, munthuis Gent).

David MAES

GENTSE MEMORIEDAGEN: 9-10-11 FEBRUARI

9 februari 1578:

Het Calvinistisch Stadsbestuur verjaagt de Rijke Klaren uit hun klooster buiten de Keizerpoort. Zij namen toen "haerlieder refugie binnen Gendt int cleyn begijnhof ter hoijen".

9 februari 1809:

De "Maatschappij van Landbouw- en Kruidkunde" richt in de herberg "Frascati" (hoek Coupure en Coupuregang) haar eerste bloemententoonstelling in. Wie had toen kunnen vermoeden dat die bescheiden tentoonstelling het vertrekpunt zou worden van de wereldberoemde Gentse Floraliën?

9 februari 1869:

Geboorte van de Gentse kunstenaar Marie-Anne Tibbaut, die begijnhofzichten in een impressionistische sfeer schilderde. Zij maakte ook talrijke aquarellen voor voorwerpen in aardewerk of porselein.

10 februari 1279 (o.s.):

Overlijden van Margaretha van Konstantinopel, die men ook soms "zwarte griet" of "dulle griet" heeft genoemd. Haar regering was gekenmerkt door de

strijd tussen de kinderen uit haar eerste en tweede huwelijk. (Uit het 1ste huwelijk met Bosschaert van Avesnes sproten "de Avesnes" Jan en Boudewijn. Uit het 2de huwelijk met Willem van Dampierre sproten "de Dampierres" Willem en Gwijde. Uiteindelijk zullen Vlaanderen en Henegouwen door die onderlinge strijd gescheiden raken. De Avesnes behielden Henegouwen en de Dampierres Vlaanderen. Willem van Dampierre droeg de titel "graaf van Vlaanderen" vanaf het Verdrag van Parijs (1246) tot aan zijn dood in 1251. Ondanks die titel stond hij zolang zijn moeder leefde onder haar gezag. Tot aan haar dood mocht zij immers gravin blijven van het grotere "rijk" Henegouwen-Vlaanderen, waarvan Vlaanderen "slechts" een onderdeel was. Gwijde daarentegen werd na de troonsafstand van zijn moeder alleenheerser over Vlaanderen van 1278 tot 1305).

10 februari 1823:

Bij valavond verdringen de mensen zich voor het uitstalraam van apotheker Story in de Korte Ridderstraat, want hij is de eerste te Gent die zijn uitstalraam met "oliegaz" begint te verlichten. (Het gas was afkomstig uit de oliegasfabriek van Louis Roelandt, gelegen op de Kleine Huidevettershoek. De eerste gasfabriek te Gent was een oliegasfabriek die pas later werd omgeschakeld op steenkoolgas).

10 februari 1831:

De Commissie van Openbare Veiligheid beslist de brandweerlieden met nieuwe epauletten uit te dossen als beloning voor hun moedig gedrag bij de mislukte orangistische staatsgreep van Grégoire en De Bast. (In de Gazette van Gend van 2 februari 1831 stond volgend artikel: "Onze stad, die gedurende deze tijdsomstandigheden geene merkwaardige rampen te betreuren had, heeft heden het toneel geweest van droevige gebeurtenissen, welke de ernstigste gevolgen konden hebben... toen omtrent de middag alhier een compagnie vrijwilligers, bestaande uyt 240 à 250 mannen, onder aanvoering van den kolonel Ernest Grégoire (eenen Franschman) en den schermmeester Bast, die des avonds te voren Brugge verlaten hadden binnentrok met geladen wapens...") (VAN AERDE R., De Gentse pompiers redden de Belgische Onafhankelijkheid, in Ghendtsche Tydinghen, Jaargang 10, nr. 2, 1981).

10 februari 1836:

Onder het erevoorzitterschap van Jan Frans Willems, en het voorzitterschap van Rens, wordt de "Maatschappij van Vlaemsche letteroefening", met als kenspreuk "de Tael is gansch het volk", gesticht.

11 februari 1437:

De Gentenaars hebben sedert een paar maanden vrede gesloten met Filips de Goede en bekomen, als beloning voor hun nieuw verbond, een akte waardoor

de hertog de aanspraken van het vijandige Brugge veroordeelt. Brugge was toen nog in opstand tegen Filips.

11 februari 1477:

Maria van Bourgondië, dochter van de gesneuvelde Karel de Stoute, ondertekent uit schrik het "Groot Privilege". Die plechtigheid greep plaats in de nieuwe gotische zaal van het Sint-Jorishof. (Bij die gelegenheid verkreeg Gent een afzonderlijk privilege waarbij de stad hersteld werd in al haar vrijheden, rechten en gebruiken die haar ontnomen waren door de Vrede van Gavere (1453) en door het Calfvel van Brussel (1468). De aloude gemeentelijke macht was feitelijk weer tot stand gekomen. De neringen mochten opnieuw zelf hun dekens kiezen).

11 februari 1783:

In de Sint-Jacobskerk werd een bescheiden grafmonument ingehuldigd ter nagedachtenis van Jan Palfijn. Op de marmeren plaat las men: "D.O.M. Et piis manibus Joannis Palfijn, scriptis anatomicis et chirurgicis per Europam clari. Obiit die 7 februii 1733. Aetatis suae 78. Posuit Collegium medicum Gandavense MDCCLXXXIII". Onze Gentse geneesheren waren helaas geen knappe historici. Zij hadden Jan zomaar 3 jaar te laat doen sterven. In 1890 corrigeerde men het opschrift als volgt: "Obiit die 21 aprilis 1730. Aetatis suae 80".

11 februari 1887:

Overlijden te Gent van de grote rechtsgeleerde François Laurent. (In 1836 werd hij belast met het geven van de cursus in het burgerlijke recht aan de Gentse universiteit, waarvan hij één van de beroemdste professoren is geworden. Van 1869 tot 1879 werkte hij aan zijn monumentaal werk "Principes de Droit Civil", bestaande uit 33 delen van ca. 600 bladzijden elk, waardoor zijn faam als rechtsgeleerde voorgoed gevestigd was. Vanuit zijn wijsgerig-liberale gezindheid liet hij zich ook in met sociaal werk. Als stichter van het schoolsparen geniet hij ook in het buitenland bekendheid. Hij propageerde het volksonderwijs en stichtte o.a. zondagcursussen voor volwassenen. "Open een school en je mag een gevangenis sluiten" was één van zijn moraliserende slogans).

Ronald DE BUCK

BESCHERMLEDEN 1995

Edmond Cocquyt (3200)
Prof. Dr. Guy Schrans (2500)
Dr. Roland Marlier (2000)
Solange De Stoop (2000)
Xavier d'Hoop de Synghem (2000)
Leon Martens (2000)
Alice Dynoodt (2000)
Willy Van Mossevelde (2000)
Piet Van Eeckhaut (2000)
Mw Charles Van de Putte (1500)
Walter Abbenbroek (1500)
Michel Kalmar (1400)
Ferdinand Handovsky (1300)
Dr. Eric Salminen (1300)
Walter Claeys
Prof. Dr. Eric Van de Velde
Dr. André Maenhout
Ir. Jules Berlo
Louis De Meyer
Dr. Charles Vuylsteke
Hubert Van Hoorde
Jean Walraedt
Philippe Kluyskens
Dr. Henri Duquesne
Oscar De Somville
Guy Versmessen
Cecile Nevejans
Dr. Eric Veys
André Pernot
Guy Baert
Christian Scheiris
Robert Verspeeten
Guido Van Renterghem
Maria Van Quickelberge
Nelly Deherdt
Yvan Piqué
André Rasson
Cesar Block
Willy Steyaert
Louis Devloo

Mw De Reuse-Claeys
André De Somville
Dr. Adhémar De Wulf
Lucien Detemmerman
Jacques Thissen
Paul Hebbelynck
Albert Preys
Dr. Philippe Verjans
Jean-Paul Marchal
Freddy Van Vlaenderen
Philippe Hebbelynck
Roger Dekeyser
Pierre Constaes
Sylvester Serlippens
Jacques Vermeulen
John Leten
Micheline Walgraeve
André De Cuyper
Pierre Hebbelynck
Daniël Uyttendaele
Jospeh Roosen
Robert Waeri
Charles Van Hecke
J.-P. Peckstadt
Patrick Rombaut
Edgard Praet
Jérôme Moortgat
Guy Schietecatte
Marc Van Hauwermeiren
André Mortier
Philippe Proost
Philippe Kreps
Robert De Kezel
Charles Dael
Jacques Monsaert
Jean Bertrand
Michel Noppe
Willy Everaert
Dr. Henri Depoorter
Jacques Huys

John Colpaert
Paul Van de Voorde

Henri Brasseur

STEUNENDE LEDEN 1995

Pierre Uytterhaegen (800)
Yvonne Hutsebaut (800)
Ernest Pynaet (800)
Ir. Gustave Veeckman (800)
Georges Broget (800)
Ir. A.J. Impens (800)
Frank Meert (800)
Bernard Cruyt (800)
Willy Devogelaere (800)
Felix Waldack (800)
Didier Eechautd (750)
Jean Broekaert (750)
Diane Sarteel (700)
Dr. Charles Annez (700)
Guy Beyaert (700)
Huguette Demeyer (700)
Aldo Bruderlin (700)
Raoul Hofman (700)
Gilbert Gassée
Dr. Thierry Goetghebuer
Luc Matthijs
Roger De Schinckel
Fernand De Rockere
Karel Ossieur
Henri Bracke
Mw. Steels-De Visschere
Jan De Vleeschouwer
Gustave Vanderlinden
Lt. Gen. b.d. Maurice Deneve
Mw. De Vriendt-Mores
Koninklijke Unie van de Middenstand
Paul Eeckhout
Amedee Velleman
Guy Bruyneel
Dr. Paul Kluykens
Mw. De Roubaix-De Leye

Denny Baete
M. De Jaeger
Mw. Mortier-Haesaert
Jean Libbrecht
Rudy Vanhollebeke
Georges Thysbaert
Roger Winsel
Mw. Lamon-Demeyer
Bernard Hebbelynck
Fernand Beke
Jean-Pierre Quintyn
Jean-Marie Dhaene
Elly Van Durme
Roger Verbeken
Christian Willemot
Marc De Munnynck
R. Verstele
Raoul Buysse
José De Boose
Raf van den Abeele
Roland Van Damme
René Parasié
Willem De Schrijver
Lucien Vermaele
Gilbert Delaruëlle
Mw. Van Beveren-Oosterlinck
Jean-Pierre Morel
René Schuurmans
Georges Neslany
Roland Van Ranst
Prof. Dr. André Kint
Elodie Moerdijk (†)
Monique De Jonghe
Roger Moreau
Marc Rummens
Hendrik Carpentier

Carlos Fassin
E.B. René Stockman
Marie-Louise Bleyn
E.H. Jos Mertens
Guy De Maertelaere
Gustaaf Van Audenhove
Leon Lemaitre
Etienne Verschraegen
Henri Claeys
Jan De Weirdt
Etienne Van den Boogaerde
Roger De Buyst
Mw. Broekaert-Blondeel
Roger Spilthoorn
A. Van de Velde
Prof. em. Dr. Sander Evrard
Adolf Delantsheere
Pieter Spanoghe
Julien Eeckman
Jacques Carels
Guy Carton
Frank Ödberg
Ir. Johan Cornelis
Jo Verbrugghen
Alfons Van den Neste
Marc Vandegheuchte
Firmin Andries
Paul Mauquoy
Guy Kint
Alfred Roose
Maurice Labijn
Lucien Rowan
Mw. De Keyser-Verleye
Amanda Foket
André Rottiers
André Michiels
Fernand Van Quaubeke
Luc Lekens
Prof. em. Dr. Pieter Braeckman
Jean Jacques
Jules Demeyer
Serge Tollenaere

Robert De Rudder
Pierre Geernaert
E.H. Peter Schmidt
Jean-Pierre Van der Stock
Serge Pauwels
Gerard Mortier
Willy De Meyer
G. Schauvliege
Robert Lybaert
Ghislaine Eeckhout
Fernand Verheggen
E.H. Lucien Lammens
Dr. Honoré Wyffels
Richard Caese
Marcel Van Lancker
Albert Braekman
Dr. André Van den Boogaerde
Jacques Hebbelynck
Jean-Pierre Carels
Christiane Van der Meulen
Jules Waeri
Leopold Verhoene
Wim De Bock
Albert Ylen
Jacques Lataer
John Van Hulle
Jacqueline Podevyn
Jaime Jurdan
Mw. Piton-Van Geluwe
Philippe Willemot
Bert Destoop
André Bresou
René Rodrigues
Freddy Hoste
Jan Vandenberghe
Willy Van Hevel
Mw. Guiette-Willocx
Irené Van Acker
Robert Van Boxstaele
Anne Cocriamont
Pierre Vanderhaeghen
Robert Devreese

Erik Vandenbroele
Marcel Coucke
Luc Glibert
Marcel Van Huffel
Charles Uyttenhove
Leon Trivier
Marc Coucke
Adolf Bucqué
Luc Devriese
André Deproost
Gaston De Smet
Marcel Cambier
Marcel Vanden Daele
Willem Van de Velde
Andrée Cavens
Gerald Mc Hugh
Urbain Catteeuw
Herman Hollanders
Suzanne Vander Gracht
Willy Van Trappen
Erik De Keukeleire
Gilbert Pauwels
Armand Blondeel
Mw. Vancraeynest-Mulert
Katia De Geyter
Etienne De Clercq
Jean Steenbrugge
André Vandenbruane
Willem Vervaet
Maurice Himschoot
Arthur Metdepenninghen
Gilbert Lodrigo
Andreas Vandeleene
Louis Van de Vyvere
Gerard Verlot
Dr. Pierre De Vos
Roger Vandenhoute
Norbert Verhasselt
Eddy Detaeye
Alain Schollaert

Peter Mortier
Robert De Pourque
Joannes Ruytinx
Richard Coppieters
Mw. Geeroms-Van Biervliet
Marcel Van Poucke
Hubert Hauters
Gustaaf Nicaese
Louis Daens
Mw. Van Gansbeke-Evrard
Eric De Buck
Ir. Alfred Van Schoote
Dr. Daniël Sabbe
Prof. Dr. Herman Balthazar
Marguerite Wustefeld
Alain Smetryns
Fernand Goethals
Gustaaf De Backer
Robert De Brauwer
Laurent Claeys
Frederic Lenssens
Mw. Kluyskens-De Potter
Eddie Van Haverbeke
Dr. Christian Sandyck
Xavier De Schryver
Frans Dietens
Jacques Van de Calseyde
Willy De Smet
Marcel De Preter
R. Steyaert
Arie Parlevliet
Georges Meersschaut
Bruno Castille
Suzanne Hiernaux
Valerie Godu
Roland Van Bocxstaele
Madeleine Criel
Mw. André Dua
Gaston Fortie
Charles Pierre

STEUNFONDS 1995

600 - H. Collumbien

200 - naamloos

150 - A. Van Goethem

120 - L. Comhaire

100 - J. Muller - R. Drubbel - Mej. M.-J. De Smet - Sint-Lucasklooster - T. De Smet - Mw. Wauters-D'haen - Mw. Berglund-De Feyter - P. Bourgonjon - A. Vispoel - Mw. Keppens-Dentandt - L. Elderweirt - A. Janssens - L. Ongena - A. Labout - A. Steenbrugge - L. Van Melle - E. Uytterhaeghe - Mw. Dilewyns-Acke - L. Van Bossele - M. De Vlieger - J. Pâquet - L. Van Bragt - L. Geerinckx - R. Van Damme - E. Van Brusselen - P. Anthonis - J.-P. Roose - G. De Bruyne - E. Leyman - H. Mestrum - J. Delva - St. Verrept - Mw. Halsberghe Coutteel - P. De Grootte - Dr. Driege Ph. - P. Vanderhaeghen

50 - H. Tytgat - Mej. G. Lormans

Toelage Provincie 1993 - 22.917,-

BIBLIOGRAFIE

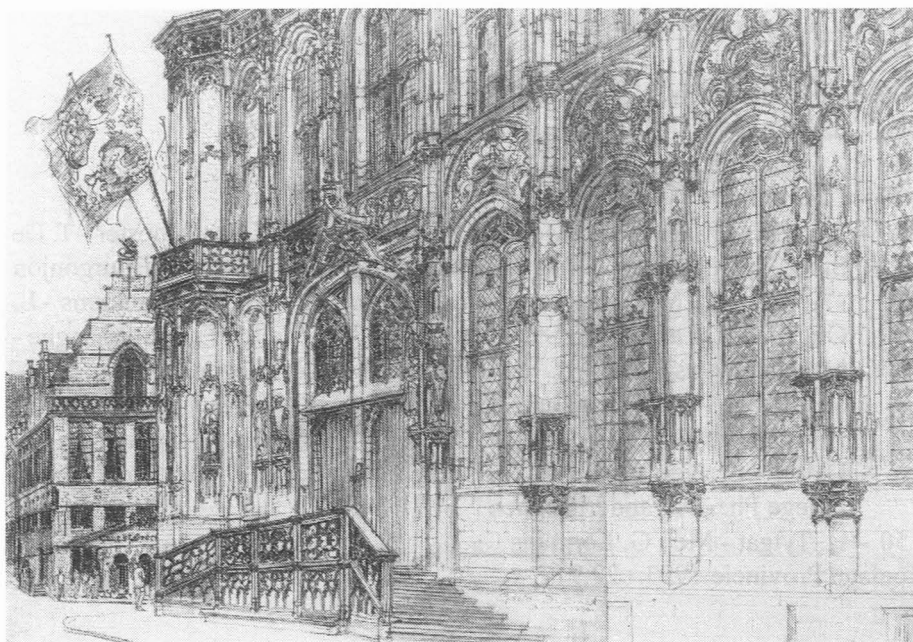
Onlangs verscheen van de hand van Peter Schmidt, Directeur van het Gents Seminarie, het boek "**Het Lam Gods**".

Sommigen zullen misschien reageren: "Weeral een boek over het Lam Gods? Wat kan daar nog over verteld worden dat niet reeds gezegd werd?" Op het eerste zicht misschien een verstaanbare reactie, en toch...

Dit meesterwerk der meesterwerken is een onuitputtelijk onderwerp en men kan er boeiend blijven over vertellen. Wanneer dit dan gebeurt door een competent iemand die volledig vertrouwd is met alle aspecten van ons wereldberoemd drieliuk, dan blijft het uiterst genietbaar. Om alle misverstanden te vermijden: het gaat hier niet over de diefstal van de "Rechtvaardige Rechters", zij het dan ook dat deze gebeurtenis ter sprake komt.

Om dit magisch werk te kunnen begrijpen en er ten volle kunnen van genieten is er een gedetailleerde uitleg nodig. Die krijgen wij hier. Zelfs zonder de tekst zou dit een uiterst waardevol boek zijn wegens de talrijke prachtige kunstfoto's van Paul Maeyaert.

Deze uitgave van het Davidsfonds is zeker geen overbodig werk, het is een waardevolle aanvulling van de bestaande bibliografie van het Lam Gods. Formaat: 28x21,5 cm. - 80 bladzijden - Een 60-tal unieke kleurenfoto's. Prijs: 795 fr. Te bekomen in de boekhandel.

In ons Juli-nummer kondigden wij de nakende verschijning aan van het 5e boek met tekeningen van Gaston De Smet, met deze keer als onderwerp "Het Stadhuis van Gent".

Het is nu verschenen en beantwoordt volledig aan de verwachtingen die men mocht koesteren. Wie de 4 vorige boeken van Gaston De Smet kende, wist dat hij geen enkel risico liep door vóór in te tekenen zonder het boek gezien te hebben.

Ons Stadhuis staat er in in al zijn glorie en wij kunnen het bekijken zoals wij het nog nooit bekeken hebben. Een 70-tal indrukwekkende tekeningen die meer aanspreken dan een perfecte foto zou gedaan hebben.

Pro memorie: Uitgave Snoeck-Ducaju en Zoon. Formaat: 28 x 25 cm. 132 blz. Bij iedere tekening een verklarende tekst van onze "Stadhuisspecialiste" Prof. Frieda Van Tyghem, met vertalingen in het Frans, Engels en Duits.

Ons inziens een relatiegeschenk dat zeker zal geapprecieerd worden.

Prijs: 850 fr. Wie het boek thuisbezorgd wenst te ontvangen schrijft 950 fr. over op Rekening Nr. 290-0525100-60 van "De Witte Circel" - Gent.

Goed nieuws! Er is een 2e boek verschenen "**Verdwenen hoekjes van het oude Gent**". Men zal zich herinneren dat het eerste boek over dit onderwerp een oplage kende van 1.000 exemplaren en dat het op enkele dagen volledig uitverkocht was. Dit 2e boek heeft een oplage van 2.000. Dat is al iets beter, maar wij zouden toch de geïnteresseerden willen aanraden niet langer te wachten.

Net zoals het 1e boek gaat het hier om unieke historische foto's afkomstig uit de verzameling van de "Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten". In totaal 147 foto's.

Wanneer men op een van die verzamelaarsbeurzen een dergelijke foto zou kunnen kopen voor 20 fr., dan zou men tevreden naar huis gaan met het blijde gevoel een interessant koopje gedaan te hebben. 147x20 fr. = 2.940 fr. Neen! Hier verzameld in een boek: 500 fr. Een uitgave van de "Koninklijke Dekenij Patershol".

Bravo Patershol! Doe zo voort.

Te bekomen in het Stadsarchief - Abrahamstraat.

Bij de "Universitaire Pers Leuven" verscheen "Kadoc-Studies 18". En dit Nr. 18 is een kanjer van een boek geworden. Formaat: 22,7x15,7 cm. Niet minder dan 696 bladzijden dik, met 80 illustraties, waarvan 11 in kleur.

Geschreven door Jan De Maeyer en volledig gewijd aan **Arthur Verhaegen**. Een prachtig en boeiend boek dat zich laat lezen als een roman. Over het rijke leven van deze veelzijdige, controversiële persoonlijkheid kan inderdaad veel geschreven worden. Een familie waarin contrasten niet geschuwd werden: Arthur, een van de hevigste ultramontanen was de kleinzoon van Pierre Théodore Verhaegen, stichter van de "Université Libre de Bruxelles" en boegbeeld van het antiklerikaal liberalisme. Ultramontaan zijn en de bijnaam krijgen van "Rode Baron" is ook al niet alledaags.

Arthur: ingenieur, architect en promotor van de neogotiek, glazenier, volksvertegenwoordiger, lesgever aan het St-Lucasinstituut, lid van de Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten, bouwer van het Begijnhof van St-Amandsberg, stichter van dagblad "Het Volk", anti-socialist, restaurateur van het Geeraard Duivelsteen, en zo kunnen wij nog een tijdje verder gaan.

Een man die gedurende bijna een halve eeuw een belangrijke rol gespeeld heeft in het politiek, sociaal en cultureel leven in Gent. Om maar te zeggen dat dit een boek is dat iedere Gentenaar die geïnteresseerd is in de geschiedenis van zijn stad, sterk zal interesseren.

Een patriot ook die gedurende de Eerste Wereldoorlog door de Duitsers aangehouden werd en pas in 1917 vrijkwam om enkele weken later te kunnen sterven.

Het boek bevat tal van interessante foto's waarvan velen, denken wij, nog niet gepubliceerd werden. Wij vragen ons af of er na dit boek nog iets kan geschreven worden over Arthur Verhaegen.

De prijs is 1.750 fr., verzendingskosten niet inbegrepen. Dat kan op het eerste gezicht misschien duur lijken, maar wanneer men dit boek goed bekijkt krijgt men de indruk dat dit bedrag vrij dicht bij de kostprijs moet liggen.

Het kan besteld worden bij KADOC - Vlamingenstraat 39 te 3000 Leuven. Betaling na ontvangst.

Een ander zéér interessant en merkwaardig boek is het sinds lang aangekondigde en nu eindelijk toch verschenen "**Van Wijn in Gent tot Gent in wording**" van de hand van Ronald De Buck.

Het kan niet anders of dit moet de vrucht zijn van jarenlange opzoekingen, een studie die niet kan uitgedrukt worden in honderden uren, maar in duizenden. Letterlijk alles wat er over wijn in Gent te weten is, staat in dit boek. En niet alleen over de wijn zelf, maar alle nevenaspecten komen uitgebreid aan bod. Een nieuwe wereld gaat voor de lezer open waarvan de meesten zullen moeten toegeven dat ze praktisch niets afwisten van het enorm belang van deze handel. Wist u bvb. dat in 1376-1377 het jaarlijks wijnverbruik hier 44 liter per hoofd bedroeg? Anders gezegd 62 van onze huidige flessen en dan werden alle zuigelingen daar nog bij gerekend. En dat in de 14e eeuw bijna een kwart van de stedelijke inkomsten voortvloeiden uit de wijnhandel?

Iets zeer merkwaardigs aan dit boek is dat het in feite om 2 boeken gaat: enerzijds alles wat over wijn alhier kan verteld worden, anderzijds een origineel boek over de onstaansgeschiedenis van Gent.

Bij zijn studie over de wijn en de consultatie van vele honderden archiefdocumenten stuitte Ronald De Buck op merkwaardige feiten die bij hem een belletje deden rinkelen en hem aan het denken zette.

Hij ontwikkelt - en wij citeren nu onze Stadsarchivaris Johan Decavele - "stellingen die zonder meer opzienbarend zijn en alleszins veel nieuw licht werpen op het ontstaan en de vroegste geschiedenis van de stad Gent. De theorieën van Van Werveke, Gysseling, Verhulst en De Clercq worden daar opnieuw bekeken en aan de toets van de kritiek onderworpen... Bij een eerste lezing moge men al eens de indruk krijgen dat de auteur - als amateur-historicus zonder professionele vorming - zich vergaloppeert, bij nader inzien blijken zijn thesen doorgaans goed gedocumenteerd te zijn, te getuigen van bedachtzaamheid en zin voor logische verklaringen... Geen onderzoeker van het oudste Gent kan m.i. nog aan de studie van Ronald De Buck voorbij."

Of nog deze uitspraak van Maurits Gysseling na lezing van het manuscript: "Dit boek verdient spoedig gepubliceerd te worden: het zal ophef maken."

Wat kunnen wij er na zo iets nog aan toevoegen? Dit: het boek heeft een formaat van 29,5x23,5 cm., telt 430 bladzijden en bevat 144 afbeeldingen, waarvan 18 in kleur, en meer dan 35 plannen.

De voor dit boek zeer schappelijke prijs is 1.650 fr. Te bekomen in de boekhandel, maar ook in ons Documentatiecentrum en wie het daàr koopt wacht een aangename verrassing.

H.C.

VRAAG EN ANTWOORD

Ter es nen buut vergoan mee duuzend zatte wijven.

Ja, maar wel met verkeerde muziek.

Dat blijkt duidelijk uit wat de Heer **Eddy Levis** ons schreef.

Op mijn vraag in verband met "Le cr do du paysan - Ter es nen buut vergoan mee duuzend zatte wijven" mocht ik heel wat reactie ontvangen.

De eerste kwam van dhr. John Van Hulle (Gent) die mij op cassette de gezongen versie van Armand Mestral bezorgde.

Mevr. Vos-Mulle (Gent): integrale Gentse tekst. R. & O. Versteede-De Backer (Kraainem) de partituren voor bariton en tenor met pianobegeleiding, tekst S. & F. Borel, muziek G. Goublier, uitg. Eveillard & Jacquot Paris (4 strofen). Daarbijgevoegd was ook een Nederlandse vertaling geschreven in caligrafie en gecopieerd uit een schoolschrift met de quotatie 17/20: "Het Lied des Landmans". Dhr. Antheunis (Gent) bezorgde mij een cassette met de versie van Armand Mestral (bas), Lucien Lupi (bariton), André Dassari (tenor). "Cr do van den Landman" door Arnold Delcour (1979), "Angelus van de Zee" door Munnynck v.d. Kon. Muntschouwborg (1930) en de gezongen Gentse versie van "...duuzend zatte wijven" van "Peetse Marcel". En wat blijkt? Dat wij al die tijd op een verkeerd spoor gezeten hebben...

"Ter es nen buut vergoan mee duuzend zatte wijven is geen persiflage op "**Le cr do du paysan**" maar op "**L'ang lus de la mer**"! Door het feit dat de twee versies (t.t.z. de Gentse versie en "L'Ang lus..." gezongen op dezelfde cassette stonden konden we de zaak ophelderen. Zo zie je maar.

Op de vraag van de Heer **Jos Tavernier** ontvingen wij de volgende reactie van Mevrouw **Diane Sarteel**:

"Zoals ik reeds onmiddellijk had bemerkt bij het zien van de prachtige foto in het atelier van Aloïs De Beule op p. 237 van G.T. Nr. 4 van 15 juli 1995, is de eerste persoon vooraan links, staande en met lange witte beeldhouwerskiel, wel degelijk mijn vader, beeldhouwer Leon Sarteel ( Gent 2-10-1882 - †2-5-1942). In 1904 was hij 22 jaar en werkte hij inderdaad - behalve zijn carrière als zelfstandige beeldhouwer - ook nog op het atelier van Aloïs De Beule. Andere aanwezigen op die foto kan ik tot mijn spijt niet identificeren. (Toen ik geboren werd was mijn vader immers reeds 41 jaar). De Heer Tavernier vermoedt dat deze foto door dezelfde fotograaf moet genomen zijn als de foto die gepubliceerd werd op p. 159 van de catalogus van de Bijloketentoonstelling "Neogotiek in België". In elk geval is ze genomen van uit hetzelfde gezichtspunt en zeker ook in dezelfde periode.

Maar wie was die fotograaf?... Daar kan ik niet helpen.

In het boekje "Beeldhouwer Aloïs De Beule" door G. De Knibber (Dendermonde 1936) staat heel wat te lezen over dat atelier en over wie er werkte.

Maar behalve een portretfoto van Aloïs De Beule en foto's en afbeeldingen van zijn werken (Kruiswegen, monument Ros Beiaard, enz) staan er geen foto's in van zijn atelier."

LEZERS SCHRIJVEN ONS

Mevrouw **Diane Sarteel** schrijft ons ook nog het volgende:

"In de interessante artikelenreeks van de Heer **G. Broget**, schrijft hij op p. 141 van G.T. 1994 - Nr. 3 terecht dat mijn vader zijn atelier onderbracht in de Luxemburgstraat Nr. 7. Hij werkte er echter niet slechts tot aan zijn huwelijk in 1923, maar wel tot einde mei 1930 wanneer hij zich ging vestigen in zijn eigen pas gebouwd huis met atelier in de Vaderlandstraat 98 (thans 166). Het huis is nog steeds bewoond door de familie (meer bepaald mijn zuster Clara en mijn schoonbroer Albino Mion). Het herbergt de familieverzameling beeldhouwwerken die bij sommige gelegenheden of op verzoek wordt opengesteld.

Ter attentie van de Heer Broget nog dit: we bezitten nog foto's van de binnenkant van het atelier in de Luxemburgstraat 7 in 1915-1916. Het is immers dàar dat Leon Sarteel de levensgrote beelden Flora en Pomona creëerde (Frans steen) die thans nog te zien zijn op de pui van het Kasteel Borluut te St-Denijs-Westrem (een opdracht van eigenaar Morel de Boucle-St-Denis).

Het gebouw waarin dit atelier gevestigd was is later, dus vanaf 1930, ook nog gebruikt geweest als atelier door beeldhouwer Jan Anteunis. Het moet een heel oud gebouw zijn dat allerlei functies heeft vervuld: herberg, toneelzaal, brasserie, dansles- en balzaal, enz."

GÊNSCHE PRÂOT

- Stientse, zei Sophie tegen heure veint, da me ne kîer gienge zien hoe dâ't es mee tante Pauline. Dat es toch nen tegenslag da die êwe nie en kan stirve in da m'heur schûune cens zûu goe zoen keune gebruike...

- Wel, zei Stientse, ge weet toch wel dat ze op stirve ligt; ge moet wa paciëncen hên...

- Jao, zei Sophie, den dokter vertelt dad al zes mâonde; mâor aost er gîenen eind aan en komt, gâon me nog in schulde geraoke.

- 'k Gao ne kîer gâon zien nâor 't hospetaol, zie Stientse.

Sophie ston mee en benijd herte te wachte tegen dat heure veint weer kwam.

- Awel, Stientse! riep ze aos hem zag binne kome, hoe es't?

- Goed! goed! riept hij, morgen es ze dûud!

INHOUD 1995

1.	
- Pieter-Norbert Van Reysschoot.	2
- Inventaire Archéologique: De Puntgevel van de Rester van de Bijloke.	12
- Suïcide (en moord) onder het Ancien Regime. Een Criminele Saecck in het milieu van de Gentse Vleeshouwersnering.	15
- Marcus van Vaernewijck, de beeldhouwer.	23
- Oproep aan onze lezers.	31
- Gentse Memoriedagen: 26-27-28-29 januari.	32
- Gensche Woorde en Uitdrukkinge. Deel XXI.	35
- Oudheidkundige Kroniek: De plechtige intrede van Generaal Van der Meersch te Gent.	38
- Hoe zien vreemdelingen Gent?	42
- Vraag en Antwoord.	43
- Lezers schrijven ons.	44
- Bibliografie.	46
- Aanvullende ledenlijst.	47
- Gênsche Prâot.	47
2.	
- In memoriam Lode Hoste.	50
- "Les Journalistes", een ets van Jules De Bruycker (1907)	51
- Inventaire Archéologique: Beeldhouwwerken van Norbert Sauvage in het Bureel van Liefdadigheid.	64
- Zeger de Kortrijkzaan (Sohier le Courtoisin).	66
- Het Doopfeest van Albert Van Pottelsberghes zevende zoon.	72
- Oplossing Puzzel 1994.	83
- Gent elders ontmoet.	95
- Herontdekking van de Nieuwpoort.	97
- Gentse Memoriedagen: 30 en 31 januari, 1 februari.	100
- Gensche Woorde en Uitdrukkinge. Deel XXII.	103
- Bibliografie.	106
- Vraag en Antwoord.	109
- Lezers schrijven ons.	111
- Gênsche Prâot.	112
3.	
- "De Groete Strate Buten Turre".	114
- Inventaire Archéologique: De Stichting Bernard Rubeyss.	133
- Jacob Van Artevelde.	134
- Ik zou een tekening willen maken...	152
- Gent elders ontmoet.	160
- Gentse Memoriedagen: 2 en 3 februari.	160
- Gensche Woorde en Uitdrukkinge. Deel XXIII.	164
- Documentatiecentrum. Werking 1994.	167
- Een buitenkansje voor belangstellenden.	170
- Bibliografie.	172
- Vraag en Antwoord.	174
- Lezers schrijven ons.	175
- Gênsche Prâot.	178
- Dit bestaat niet meer.	179

4.		
-	"De Groete Strate Buten Turre". (Vervolg)	182
-	Inventaire Archéologique: Het Leven van Sint-Amandus.	199
-	Een klein zenuwachtig stadje.	200
-	De moord op Jacob Van Artevelde.	207
-	Hommage aan Emiel Poetou.	211
-	De "Puntfabriek".	216
-	Het Volksblazen van Gent.	220
-	Gent elders ontmoet.	222
-	Het laatste woord van de Quizmaster.	226
-	Gensche Woorde en Uitdrukkijng. Deel XXIV.	228
-	Gentse Memoriedagen: 4-5 februari.	230
-	Bibliografie.	233
-	Vraag en Antwoord.	236
-	Lezers schrijven ons.	239
-	Gênsche Prâot.	240
5.		
-	"De Groete Strate buten Turre". (Vervolg)	242
-	Inventaire Archéologique: Schouwstijlen van de Vergaderzaal der Toezichtscommissie van het Koninklijk Muziekconservatorium.	257
-	Vondeling Sophie Stove (1844-1870).	259
-	Filips Van Artevelde.	268
-	Hommage aan Romain Deconinck.	273
-	Gentse Memoriedagen: 6-7-8 februari.	277
-	Gent elders ontmoet.	280
-	Varia: De doodsoorzaak van soldaat Adriaan Strimersch.	281
-	Gensche Woorde en Uitdrukkijng. Deel XXV.	282
-	Oudheidkundige Kroniek: De Witte Kaproenen.	285
-	Bibliografie.	288
-	Vraag en Antwoord.	290
-	Lezers schrijven ons.	293
-	Gentse liedjes: De Schoonste Dag zijn's Levens.	295
-	Gênsche Prâot.	296
-	Dit bestaat niet meer.	296
6.		
-	"De Groete Strate buten Turre" (Vervolg)	299
-	Inventaire Archéologique: Collectubussen uit de XVIIe eeuw.	317
-	Emiel Braun.	318
-	Kunstenaars werkzaam in de grafelijke residenties te Gent tijdens de 14e eeuw.	325
-	Viering van ons 25 jarig bestaan.	334
-	Gentse Vondelingen en verlaten kinderen geplaatst te Heusden (1839-1868).	337
-	Puzzel 1995.	345
-	Gensche Woorde en Uitdrukkijng. Deel XXVI.	347
-	Gent elders ontmoet.	349
-	Gentse Memoriedagen: 9-10-11 februari.	350
-	Beschermleden - Steunende leden - Steunfonds.	353
-	Bibliografie.	357
-	Vraag en Antwoord.	361
-	Lezers schrijven ons.	362
-	Gênsche Prâot.	362
-	Inhoud 1995	363